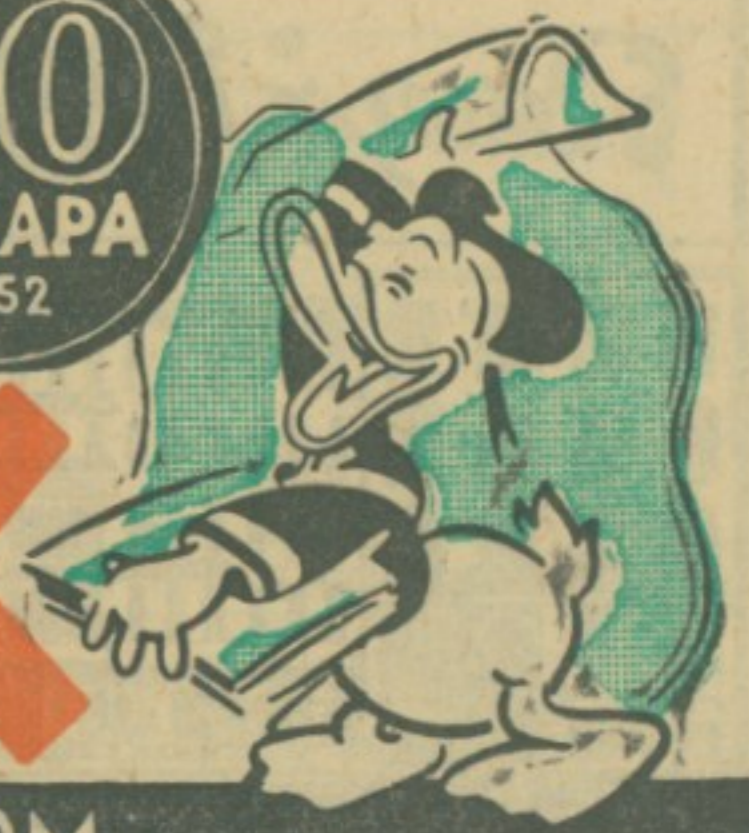

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXV, Број 639
Субота, 28. март 1964. год.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ТО ЈЕ ВАШ АВИОН, ФЛАШЕ! ЧЕКА САМО ВАС... ПА ДА УЗЛЕТИ!

ПОСЛЕ КОСМИЧКИХ БРОДОВА НАША БРЗИНА МОРА ДА ВАМ ЛИЦИ НА БРЗИНУ ПУЖА!

ОД РИМА ДО АУСТРАЛИЈЕ ЗА ТРИ ЧАСА... ТО ВАШ НИЈЕ ПУЖЕВСКИ!

РАКЕТНА БАЗА ВУМЕРА! ШТА ЛИ СЕ ТО ТАМО ДОГАЂА...!

НЕ ПИТАЈТЕ! ТО ЈЕ ТАЈНА!

НИКО НЕ ЗНА ШТА СЕ ТАМО ПРОЈЕКТУЈЕ... СЕМ ДА ЈЕ ТО НЕШТО ВЕЛИКО!

ОВА ПИСТА ШИРОКА ЈЕ 1,5 КИЛОМЕТАР А ДУГАЧКА НАЈМАЊЕ 30 КИЛОМЕТАРА!

ЧЕКАЈУ НАС БОЛНИЧКА КОЛА... НА ДАЈМО СЕ...

НИЛС ГУНЕРСОН!

ЗДРАВО, ФЛАШЕ! ЗНАЧИ, ТЕБЕ СУ ПОСЛАЛИ ДА МЕ ЗАМЕНИШ?

ШАЉУ МЕ КУЏИ, ФЛАШЕ! ОЗБИЉАН СЛУЧАЈ ЖУТИЦЕ! ТИ БЕШ ПРЕ-УЗЕТИ МОЈ ПОСАО!

КОЈИ И КАКАВ ПОСАО НИЛСЕ?

ТАЈНА! НЕ СМЕМ ДА ТИ КАЖЕМ НИ РЕЧИ! ИПАК КАД СРЕТНЕШ ЈЕДНОГ МОМКА...

... КОЈИ СЕ ПОНА-ША КАО ДА ПРЕ ПОДНЕ МРЗИ ЦЕО СВЕТ...

... А ПОСЛЕ ПОДНЕ И СВОЈУ РОЂЕНУ МАЈКУ И ...

ГУНЕРСОНЕ!

МАЈОРЕ КУК... САМО ЗА-ТО ШТО СТЕ БОЛЕ-ОНИ, ГУНЕРСОНЕ, НЕКУ ВАС ТУЖИТИ!

ЗБОГОМ НИЛСЕ! И СРЕКНО!

НАДАМ СЕ ДА КЕТЕ БЕЗ РОПТАЊА ВРШИТИ СВОЈУ ДУЖНОСТ, ГОРДОНЕ!

КРОЗ ВЕКОВЕ

Врлина због мане

Прва јахачица која је јакхала седећи постранце на седлу била је Ана (1366 — 1384), ћерка немачког цара Карла IV и жена енглеског краља Ричарда II. Ана је имала неку телесну деформацију која јој није дозвољавала да као сви јахачи, и

мушкарци и жене, опкорачи седло. Поред тога она је имала једну краћу ногу што би се видало приликом јахања на начин уобичајен тада и за жене. Она је од те своје телесне мане начинила врлину прогласивши да пристojност дозвољава женама да само постранце седе на коњу. Пошто је њена мана за све, сем за њене најближе сроднике, била тајна, то су „нову моду“ прихватиле све жене и овај начин јахања задржао се све до пре неколико десетина година.

Казна за просечност

У средњовековној Европи свирачи просечно надарени били су јавно кажњавани због тога што су се дознули да обесвете музичку уметност. Њих су везивали за срамни стуб на коме су остајали 90 дана са гвозденим флаутом причвршћеном око

врста и прстима „за-кључаним“ на отворима за подешавање звука. За читаво то време они су били изложени јавној порузи.

У ОВОМ БРОЈУ: Како је Швајнбек научио да љише. Болуд змај оињени. Први подморнички окршај. Мале занимљивости у слици и речи. Брзина која доноси смрт. Оскарџију са све.

Ripley's Веровати или не!

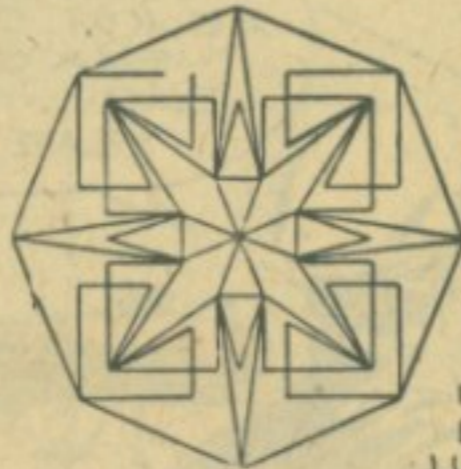
ЧИТАВ БЛОК ВИШЕ-СПРАТНИХ ЗГРАДА

У УЛИЦИ ЛЕЈК У ЧИКАГУ БИО ЈЕ ИЗДИГНУТ 120 САНТИМЕТАРА ОД ЗЕМЉЕ ПОМОЉУ 6.000 ВЕЛИКИХ ДРВОДЕЛСКИХ ЗАВРТАЊА ДА БИ СЕ САЗИДАЛИ НОВИ ТЕМЕЛИ (1857)

ЦРВЕНИ ИЗВОР

У СЕН НЕКТЕРУ (ФРАНЦУСКА) СВАКИ ПРЕДМЕТ БАЧЕН У ЊЕГА ПРЕТВОРИ СЕ У РУЖИЧАСТ КАМЕН

ОВА СЛИКА

НАЦРТАНА ЈЕ НЕПРЕКИДНИМ ПОТЕЗОМ БЕЗ УКРШТАЊА ЛИНИЈА И БЕЗ ВРАЋАЊА ПРЕКО ВЕР ПОВУЧЕНИХ ЦРТА

АДАМ ШИЦ

(1547-1666) ИЗ НИЕМСА У ЧЕШКОЈ ЛОВИО ЈЕ РИБУ СВАКОГ ДАНА ЛЕТИ И ЗИМИ 105 ГОДИНА

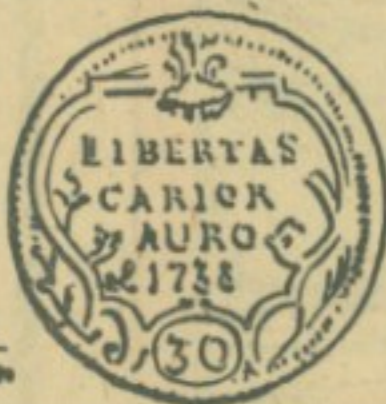

НЕВЕСТЕ КОЈЕ МОРАЈУ ДА ИГРАЈУ 96 ЧАСОВА

ДЕВОЈКЕ ИЗ АФРИКОМ ПЛЕМЕНА УКУЊАМА НЕ МОГУ СЕ УДАТИ ДОК НЕ ДОКАЖУ ДА СУ ЗРЕЛЕ ЗА БРАК ТИМЕ ШТО РЕ БЕЗ ОДМОРА ИГРАТИ 4 ДАНА И 4 НОЋИ!

ШВАЈЦАРСКИ ЗЛАТАН НОВАЦ

КОВАН У ШВАЈЦАРСКОЈ 1738. ГОДИНЕ НОСИ НАТПИС: „СЛОБОДА ЈЕ ДРАЖА ОД ЗЛАТА“

Мале

ЗОНИМАЉИВОСТИ

● Први брод на пару, амерички пароброд „Савана“, стигао је из Америке у Европу 1819. године. Крегнуо је из Сједињених Америчких Држава 26. маја, а у Енглеску је стигао 19. јуна, што значи да су му за пловидбу преко океана била потребна 24 дана.

На броду није било путника: сваки слободан квадратни метар био је заузет горивом. Међутим, и поред тога горива је било само за 18 дана. Остали део пута брод је превалио захваљујући једрима. У вези с тим један угледни енглески лист је писао: „Парни бродови за пловидбу преко океана — права су бесмислица. Јер, задатак бродова није да превозе само своје сопствено гориво!“

● Јапански научници су утврдили да су снежне пахуљице углавном наелектрисане негативно. Међутим, у време топљења, пахуљице постају позитивно наелектрисане. По правили, позитивно су наелектрисане и капљице кише.

● Дански фармер Хансен гајио је живину. Његов радознали синчић заинтересовао се за перје и почео да га скупља и сређује по боји и величини.

Данас млађи Хансен има 35 година, најпознатији је стручњак за птичје перје и сопственик је јединог музеја перја на свету. У збирци младог Хансена има више од 10 милиона пера, а готово исти толики број налази се у студијуму препарирања. „Музеј перја“ био је 1957. званично отворен. Сваке године њега посети велики број туриста.

● Према једној вести енглеског листа „Дејли експрес“ за проверавање исправности телепринтерске везе успостављене 1963. године између Москве и Вашингтона, а сагласно совјетско-америчком споразуму, амерички везисти у редовним размацима откуцавају реченицу: „Брза мрка лисица скаче преко лењог пса“ (A quick brown fox jumps over the lazy dog). Ово је на крају реченица која у себи садржи сва слова латинске абцеде.

● На вратима једне запустеле, полусрушене куће у северозападном делу савезне државе Нови Јужни Велс, у Аустралији, године је стајала објава окакве садржине: „Онај који жели да заснује дом у дивном мирном крају — 20 миља далеко од најближег суседа, 50 миља од железничке пруге, исто толико од најближег кафана, 10 миља од воде и шуме, 1.000 миља од најближег града — може бесплатно да узме ову предивну кућицу. Да од досаде не би скапала моја жена је побегла у град. То исто учинио сам и ја.“

ШТАМПА РАДИО ТЕЛЕВИЗИЈА БИОСКОПИ

ГЛАВНИ ИЗВОРИ ВЕСТИ

За информисање света о важним догађајима служи свакодневно 300 милиона примерака дневних листова, 406 милиона радио-пријемника и 130 милиона телевизора. Сем тога, за обавештавање служи и 212.000 биоскопских сала у свету — каже се у нарочитој књизи „Светске комуникације“ у издању Унеска, Париз 1964. године.

Европа купује 38 одсто свих дневних листова у свету. Северна Америка 23%, док Африка, Азија и Јужна Америка само 26% свих светских листова. У Енглеској долази на сто становника 51 дневни лист — и ту је највеће интересовање за дневну штампу у свету. На сваку стотину Африканаца и Индијца долази само један примерак.

Напредак технике олакшао је посао новинарству. Телекомуникација помаже новинским агенцијама. У јулу 1962. године, када су све светске агенције упутиле вести преко вештачких сателита телефонима и телепринтерима у све континенте, лондонски и њујоршки листови измењали су и депеше преко сателита.

Исто онако као што је Ројтер 1850. употребљавао за прибаљвање вести голубове-писмоноше који су несметано летели кроз хуку и буку великих градова, сада телекомуникација неометано преноси вести у истим условима.

Осамнаест западних европских држава сада размењују своје програме преко Евровизије, уз помоћ Европске радио-уније и САД. Шест исто-

чноевропских држава и СССР размењују програме преко Интервизије и кооперишу са Евровизијом.

Телевизија у боји нагло се развила у САД, Јапану, Совјетском Савезу и извесном броју европских држава. Напредак је учињен и у стереофонијој телевизији.

Нови проналазак је видео-трака која снима једновремено звук и слику на магнетској траци и то боље него на оној за филм.

Читава шума телевизијских антена показује огроман напредак телевизије. У неким државама се телевизија веома развила, али је и биоскоп наставио своју водећу улогу у области забаве и разоноде.

Пустињске мелодије

Кад истраживачи говоре о пустињским мелодијама они не мисле на романтичне песме о караванима и зеленим оазама, већ на истински природни феномен. Те мелодије имају ши рок дијапазон: од једва чујних, веома високих тонова до праве грмљавине. Многи путници по Африци причају о „динама које певају“. Те пустињске мелодије, које се надалеко чују и имају призивак тужбалица, настају од трења милијарди зрнаца песка који се покреће под утицајем ветра и промена у температури.

КОСМОДРОМ БУДУЋНОСТИ

Степен на коме се данас налази ракетна техника такав је да чак и ако у блиској будућности човек стигне до Месеца и искрца се на њега, то неће бити ништа више до — извиђање. Месец ће се користити као научна лабораторија, у то нема сумње. Али, „капитално“ освајање нашег најближег небеског суседа — искоришћавање његових рудних богатстава, подизање градова и космодрома на Месецу — никако не треба очекивати у скорој будућности. Главна препрека томе је огромна, тако рећи астрономска свота коју треба издати за сваки килограм лансиран у космос. Тако, на пример, према америчким подацима расходи за извођење у орбиту једног већ готовог сателита од једне тоне износе 2.000.000 долара (1,5 милијарда динара).

Међутим, постоји једна утешна околност: уколико је ракета већа, утолико су „космички“ килограми јефтинији. Роберт Труа, сарадник компаније „Аероцет генерал корпорација“ сматра да када се цена

космичких летова буде снижила за десет пута, моћи ће се озбиљно говорити о „рударству“ на Месецу и комерцијалним путовањима. Земља — Месец. На страницама часописа „Астронаутикс“ он објављује пројект ракете која би могла да изведе у орбиту терет од 500 до 700 тона. Таква ракета, по његовом мишљењу, већ би била економски рентабилна.

Размере његове гигантске ракете уливају страхопоштовање. Наиме, њен погон би износио 24 метра, а била би висока као осмосpratница. Постављена вертикално поред Келопсове пирамиде, ракета би је „стигла“ по висини (150 метара). Расту одговара и тежина: 20.000 то-

на. Али, у свему овоме цифре нису најважније, мада би оне потпуно одговорале размерама једног прекоокеанског брода. Занимљив је пројект космодрома с кога би једна оваква ракета полетела.

Замислите фабрику на обали једног морског залива. Ту се израђују трупови за ракете. Цилиндар који има пречник од 24 метра не може се сместити ни на какву аутомобилску приколицу, а ни на шлеп, и због тога се ракета мора транспортовати до места где ће бити потпуно довршена и са кога ће бити лансирана — морем. Кад је труп ракете готов, привезује се за тегљач и просто одвуче до дока у луци где се врши даља монтажа.

Ту се у ракету уграђују апарати за управљање и контролу лета као и многобројни помоћни уређаји и механизми. Истовремено се врше контролне пробе и проверавају апаратуре. Када се утврди да сви системи ракета раде нормално, ракета се одвлачи до места где ће бити снабдевена погошким горивом. У њене резервоаре налива се гориво и све дубље и дубље тоне у море цинковски цилиндар. Сад довлаче и „главу“ свемир-

ског брода са теретом и путницима и причвршћују је за труп ракете. И опет тегљач вуче ракету даље до обале, до места старта.

Да, а где је кисеоник? Без њега мотори не могу да раде. На пола километра од места старта љуља се на таласима чудна „грађевина“: платформа са бело обојеним лоптастим резервоарима. То је кисеонична станица. Од ње, на бовама, протеже се дугачко дрво. И како се танкови ракете пуне течним кисеоником, тако се њен „нос“ издиже из воде док читав космички брод не дође у вертикалан положај. Пет минута до старта. Последња проверавања. Капетан брода тражи дозволу за узлетање и — труп ракете се потресао. Прорудио је мотор првог степена ракете.

Када овај мотор потроши своје гориво, први степен ће се оделити и по-

моћу падобрана спустиће се у море где ће га „докупити“ дежурни тегљач и одвучи до луке где се врши монтажа. Други степен извешће главу ракете у орбиту, а сам ће, пошто једном обиђе око Земље, пасти у море недалеко од луке за „монтажу“. Глава ракете помоћу својих корекционих мотора мале јачине стиже до космичке станице. Ту путници прелазе у транспортне ракете, а терет и гориво послани станици односе се у њена складишта.

Први и други степен ракете, који су се падобранима вртили на Земљу, прегледају се, оправљају и припремају за поновни старт у космос.

Разуме се да су све ово само планови, у неку руку чак и маштања. Али, ови планови могу се и остварити јер су засновани на реалним могућностима ракетне технике.

Смрт дуга 12 часова

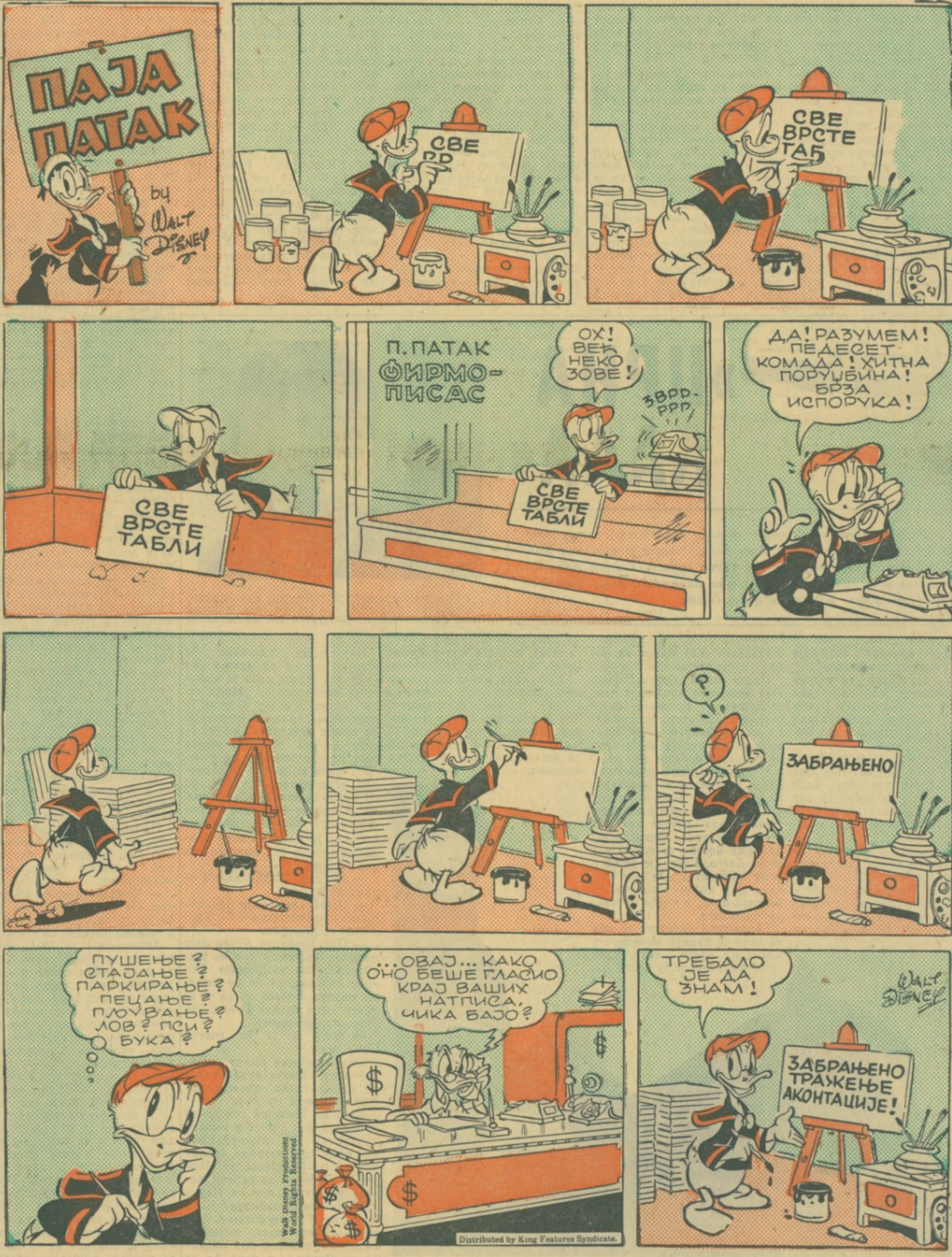
Поправљајући електрични довод у селу Остраве, у Добруци, председник задруге Јон Жиану претрпео је јак удар струје. Уз то он је још неколико минута, док линију нису искључили, био под високим напонам. Сви покушаји да га врате свести остали су без успеха. Ни пулс ни дисање нису могли бити успостављени.

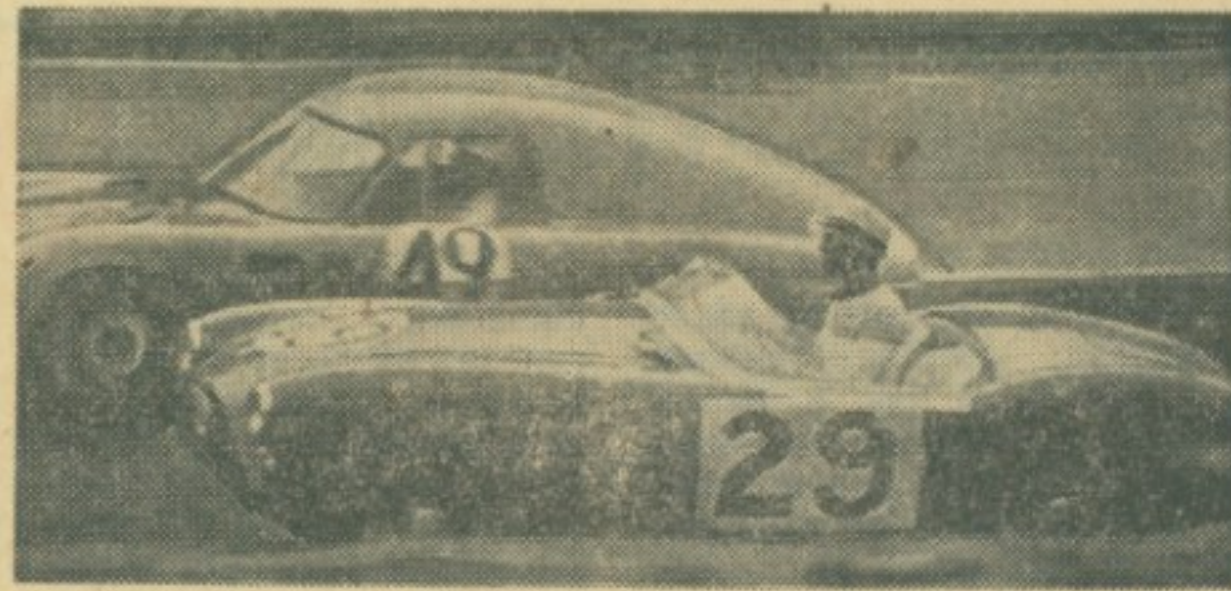
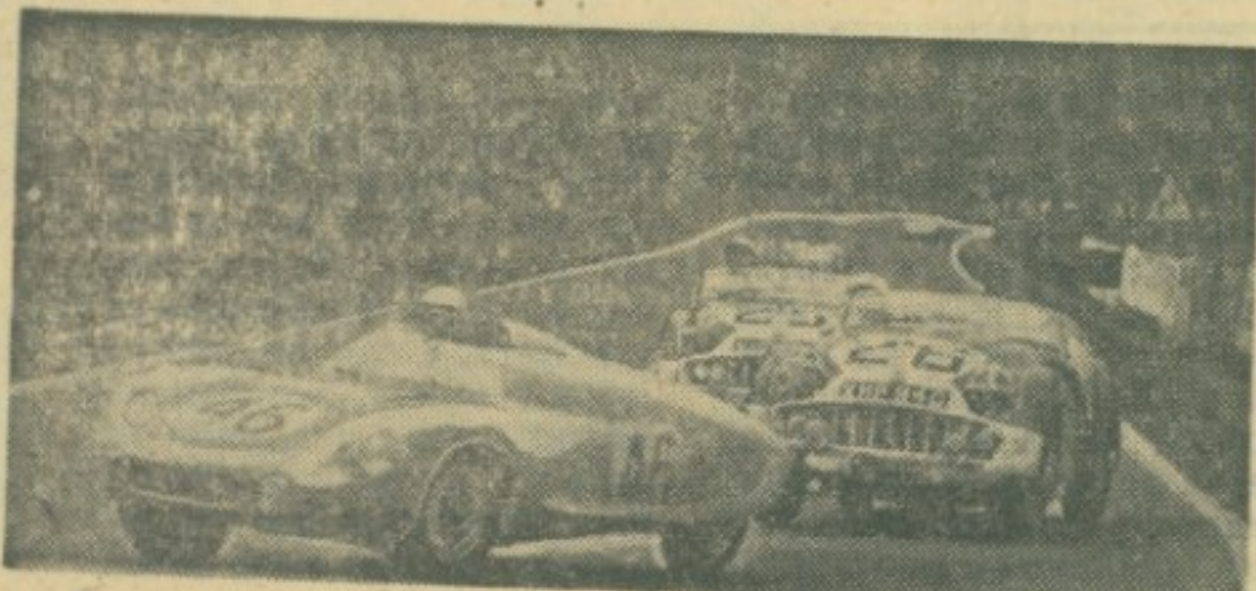
Жиану су однели његовој кући где су одмах почеле припреме за сахрану. После дванаест часова сродници, пријатељи и суседи, који су се окупили да отпрате Јона на последње путовање, скаменили су се од чуда. „Покојник“ је најпре подигао једну руку, затим другу, најзад је сео и стао да гледа око себе...

Лекари који су касније свестрано прегледали Јона Жиану дошли су до закључка да је он од јаког шока пао у стање подобно смрти. Међутим, заустављене животне функције, остале су сачуване и Јон је „оживео“.

Борба без победника

У зоолошком врту у Алма Ати одиграо се почетком марта необичан двобој. Два индијска питона, оба дугачка преко четири и по метра, у борби на живот и смрт удавила су један другог. У двобоју, који се одиграо ноћу, цинковске змије су се, највероватније, уплеле једна око друге и узајамним стезањем угушиле.

БРЗИНА

Аутомобилске трке одувек су биле опасне али у извесним годинама и смртносне, када су кола присто бегала испред својих возача. Постизала се брзина каквае више ни један човек није био у стању да обуздава.

Ханс Штук чувени немачки аутомобилиста у својој каријери задобио је три фрактуре лобње, повреду кичме, вештачки зглоб уместо размазаног десног лакта, два прелома бутне кости и два прелома коленице. У ствари, приликом најопасније несреће он је још јевтини прошао.

Пре другог светског рата возио је у трици за Ацебропакал 325 километара кроз један дрворед топола. Одједном је угледао неки точак како се котрља по путу испред његових кола. Није било ниједног возача ни испред ни иза њега — значи, то је био точак његових кола! Прошло му је муњевито кроз главу: ти се возиш на три точка и само слој ваздуха који се ствара од такве брзине одржава још равнотежу кола; ако успориш преврнућеш се; ако ућеш у кривину свршено је! Штук није подизао ногу са педала. Док

одржава брзицу — живеће. Тада је инстинктивно учинио оно што је требало: пре него што ће ући у кривину одвојно је волан који се могао скидати — јер су тркачки аутомобили тада били тако уски да се на други начин није могло ући ни изаћи из кола. Устао је и — захваћен ветром од брзине вожње — претео кроз ваздух, скотрљао се низ један обронак и придиго се крвав и одране коже али без прелома и једне кости, док су се његова кола 500 метара даље разбила у чарампарчад.

Његов друг Роземејер заоставио се са својим колима да би га повезао али га је Штук замолио:

— Бернд, молим те, пусти мене да возим! Изађи!

Тако је Штук возио још два и по круга — пре него што му је указана лекарска помоћ и превијене ране. Месеца дана касније већ је седео у воланом у трици за Гранпри Швајцарске.

Бернд Роземејер није преживео златно доба немачких претратних тркачких кола. И њега је случај више пута оменуо. У трици за Масариков

Двеста... онај испред мене може да се испречи преко пута... 210... неки конкурент може да те истера са стаза... 220... можеш да изубиш точак... 230... упркос свега треба још брже да возиш... 240... не смеиш да мислиш на то шта се може десити... Ово су мисли које муњевито пролазе кроз главу возача на тркачкој стази.

КОЈА ДОНОСИ

куп 1937. покушао је да стигне свога конкурента Карачола — и при томе сувише притиснуо педалу. Кола су се заљуљала, ударила о неколико ивичњака и зауставила се — срећом на токовима — у једном пољу. Роземејер је одмах из олупине узео волан и седиште (начињено за сваког возача по мери), отишао до бокса и затражио кола свога знатно слабијег колеге Митера. Али нису му дозволили да тога дана и даље вози. Док се расправљао, преврнуо се један Масерати и бвкнуо у пламен баш испред трибине. Један Мерцедес је сунуо из кривине међу гледаоце а Роземејер је то искористио и поново ушао у трку. Стигао је трећи.

Сем на тркама, он је возио на затвореним опитним стазама и постигао апсолутне светске рекорде. Био је

први човек који је на аутопуту Франкфурт — Дармштадт постигао брзину од преко 400 км на сат. После њега је 28. јануара 1938. Карачола на Мерцедесу постигао 432,7 км а Роземејер је хтео још исто пре подје да обори тај рекорд. Постигао је већ на првој пробној вожњи на својим Поршеу готово 430 км. Али при стварном покушају да постигне рекорд избацио га је удар ветра са стазе и тада је погинуо.

Још и данас се зна за имена: Карачола, Роземејер, Штук. Али ко се још сећа Лобковица? Ко још мисли на возаче: Кампарија Тросија, Борцакинија? Сви су они умрли истога дана на смртносној стази Монце. Ко се још сећа Борлина коме је један пас изненада излетевши на тркачку стазу — значио смрт?

СМРТ

Када су аутомобили постали пребрзи постављене су им вештачке границе. Садржина цилиндра је ограничена и утврђена највећа дозвољена брзина. Пошто су се конструктори томе прилагодили и са мањим и лакшим моторима успели да постигну исте резултате као раније, требало је што чешће мењати „Формулу I“ (за тркачка кола за Гранпри) да би се ти болиди учинили мање опасним. Такво возило се не зове случајно болид. Под тим именом Французи подразумевају метеор-тане.

Али опасност за људске животе не представљају само кола него и тркачке стазе. Стаза смрти број 1 била је Миле Миља, озлоглашена трка на хиљаду миља кроз Италију. Осамдесет хиљада полицајаца стајало је немоћно пред милионима гледалаца који су на неким местима тако густо овичавали тркачку стазу да су спортовска кола са 150 и више километара брзине шишала кроз праве зидове људи — често само за 10—12 сантиметара далеко од њих.

Шпанац Алфонсо де Порто го променио је за време саме трке 1957. један точак у Риму и појурио највећом брзином. Кад год би чуо за смрт неког другог маркиса бивао је самоуверено рекао:

— Мени то не може да се деси. Али пред Брешијом десило му се да при брзини од 270 км пукне гума на левом точку. Налетео је на масиван камен међаш, летео двадесет метара кроз ваздух, поломно телеграфски стуб, и пут усмртио десет особа и преврнуо се још три пута. Остаци — хрпа деформисаног метала, лежали су у јарку крај пута. За десет секунди: тринаесторо мртвих људи жена и деце. После тога је трка Миле Миља укинута.

Исто тако смртносна била је и Карера панамерикена на 3.400 км кроз Мексико. Зато што је из године у годину гутала све више жртава, данас се више не одржава. Многи тркачи су изјавили: хоже да вози Кареру треба да раскрсти са животом. Фанђо је одбио да у њој учествује а за њим су се повели и други асови. Али има и таквих који не презају ни пред каквом опасношћу — напротив траже је.

Многи возачи тркачких кола и гледаоци, кад су видели како вози де Кортаго, горворили су: „Он јури у смрт!“ Психолози за ове људе „према смрти неустрашиве“, као што је Кортаго или његов пријатељ Трипс, имају објашњење:

— Комплекс ниже вредности. По сваку цену они хоће да су чврсти људи јер су у основи свесни да то нису. Трипс који је 1961. погинуо на тркачкој стази Монте и за собом повео у смрт још петнаест људи, био је један од оних који „нису могли друкчије“ и о којима се обично каже „сам је њаво у њима“. За њега није било ништа необично да приликом алпских вожњи окрене кола попреко и клизи низ провалију. Када је 1959. са својим Поршеом учествовао на Аву-су и наишао на таблу са опоменом да је ту страдао један тркач и да треба, на мотокрој стази возити мало опрезније — он је само још јаче притиснуо педалу. Пред кривином на Нирибургрингу, грешком је стао на педалу уместо на кочницу, излетео са стазе и сломио два ребра. Увек је сматрао да су његове незгоде више-интересантне него страшице. Опасност

је за њега значила проба срчаности.

У Ле Ману 11. јуна 1955. 24-часовна трка представљала је најсигурнију пробу за човека и машину. Кола су већ неколико часова јурила највећом могућом брзином док су се по два возача смењивала. Мајк Хаутори је баш испред трибине где кола и иначе јуре највећом брзином прстигао једна кола а одмах затим заочно и упутио се боксовима. Хтео је да добије за себе делиће секунди а друге да задржи за делиће секунди, Француз Пјер Левер, стари ас коме је фабрика Мерцедес поверила кола „Сребрна стрела“ јурио је 300 км на час и одједном угледао на стази троја кола која су упоредо полажно возила. Стаза је била блокирана. Левер је покушао да заочи али узалуд. Видећи да му нема спаса покушао је да спасе бар друге: подигао је десну руку да опомене следећег возача. Овај, такође возач Мерцедеса — добио је управо толико спасоносних делића секунди док се једна стаза ослободила и изнео живу главу. То је био Хаун Мигуел Фанђо.

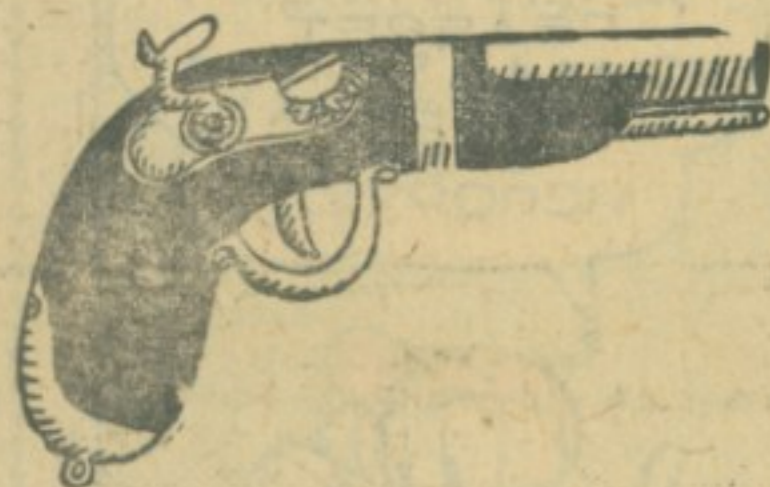
А Левер је окрзнуо друга кола и при таквој брзини морао да умре, али не само он. Његова кола су експлодирала на тркачкој стази, и распала се а мотор одлетео у ваздух кроз гледаоце. Један једини маневар заобилажења Енглеза Хауторна стао је живота 86 људи а преко сто је повређено. Извршена је истрага али без резултата. Хаутори, коме приписују манију да заобилази сваки Мерцедес погинуо је неколико година касније кад се већ повукао у „миран живот“, на аутопуту Лондон — Портсмаут приликом покушаја да на мотокрој стази при брзини од најмање 180 км прстигне један спортовски Мерцедес.

Петоструки првак света Фанђо испунио је оно што је годинама наговештавао — заувек је престао да се такмичи. Нико не може да му пребаци да није био фер: да је икад прстигао другог возача на месту где је опасно; нити да је икад лакоимсено ставио на кошку свој или туђ живот. Обично је говорио:

— Пијан човек не може да вози кола али многим није потребан алкохол него само 150 км — па да се опију...

Готово је истребљен чувени Ферари-тим: Еугенио Кастрелоти, Алфонсо де Порто, Луиђи Мусо, Питер Колинс, Хаутори и коначно Трипс, као и возачи других марки кола изгорели су, избацивани су или летели на дрвене и стене — остајали агњечени под својим возилима.

Данас несреће немају више такве размере као педесетих година јер се вози обзиривије. Више се не мисли да је победа важнија од живота. Врло често се говорило о части победе а мислило се на финансијски ефекат. Откако су Мерцедеси искључени, мирније је на тркачким стазама. Данас најбоља тркачка кола израђују мале фирме које не могу да дозволе себи луксуз да тек тако изгубе „болид“ који стаје око 22 милиона динара. Стога се данас траже и обзиривији возачи.

»ЦРНА ЛАЛА«

У филму „Црна лала“, који је снимљен у Француској, главну улогу игра познати француски глумац Ален Делон. Режијер је Кристијан Жак. У овом великом спектаклу учествује 12.000 статиста. Садржај филма је инспирисан истоименим делом Александра Думе. Ален Делон игра двоструку улогу: доброг Жилијена и злог Гијома.

„ЦРНА ЛАЛА“, САДА ЖИГОСАНА, ВЕРОВАТНО ЋЕ ВИТИ ОТКРИВЕНА. АЛИ, НЕ, ОНА НАСТАВЉА СА СВОЈИМ ПРЕПАДИМА НА БОГАТАШЕ.

Ево кратког садржаја филма „Црна лала“: Налазимо се у јуну 1789. године, неколико дана пре заузећа Бастије, у малом граду Русијону, којим влада непопуларни маркис де Вигон.

А ту су и два брата: Жилијен и Гијом де Сент-Пре. Два брата слична као две капи воде, за које се никад не зна који је ко: исто лице, исти глас, исти стас; чак се и у породици варају.

Али по карактеру они су различити и то као дан и ноћ, као црно и бело.

Жилијен, осетљив, са заносом прати напредак револуције. Млад, страстан, смео, ентузијастичан, он ће добровољно

жртвовати свој живот за победу идеје о слободи.

Према свом брату Гијому гаји бескрајно дивљење: простодушно му признаје своја осећања. Међутим, ту грешити: Гијом је свиреп човек, подмитљив, не верује ни у шта, ни у кога и презире цео свет.

У очима маркиса де Вигонја Гијом је фанатични присталица монархије. Има поверења у њега и зато нема пред њим тајни. Када обузет паником неки аристократа реши да тајно бежи носећи са собом све своје благо, Гијом је први о коме обавештен. Он зна кад, како и у којим условима ће бегунац поћи, и којим путевима пролазити.

Гијом неће оклевати да прича како је племић нападнут и благо му отето, како једна сумњива личност (у свету бо-

гаташа), позната под именом: Црна лала, краде друмовима.

Црна лала и његов чувени коњ „Волтер“ који су толико страха задали богатацима, био је у ствари Гијом са својим коњем. Револуција му је послужила само као заклон да би се докопао богатства племића.

Полицијски поручник Ла Муш почео је да сумња на Гијома и једног дана за време једне експедиције, „Црна лала“ је пала у замку коју му је поставила краљева полиција. За време неједнаке борбе, успео је да побегне испред свог противника али не и испред мача којим му је распаран леви образ. Убудуће, он не може да излази због ожиљка. А ако се буде крио, посумњаће... Шта да чини?

Гијом је позвао свога брата, од кога је био одвојен већ две године.

— Ја сам „Црна лала“! — признао му је.

— Шта? Онај који је уништавао израбљиваче? — одушевио се Жилијен.

— Да! Треба да будем код маркиса приликом дочека једног гласника из Версаја. Ако виде ожиљак, то би ме стајало живота. Хоћеш ли да ти уместо мене будеш Гијом, за једно кратко време.

— Хоћу, и ја ћу спасти Црну лалу.

Овако почиње прича о Црној лали, прича пуна удараца мачем, свађа, гоњења, вештања, јахања, двобоја.

Како ће Жилијен успети да прескочи један мост и умакне поручнику Ла Мушу? Како ће моћи да затвори охолост принца од Гразијаха де Морван — Лобро и да спречи његову војску да оде на Париз и убија револуционаре? Како ће се, након јавно обешен, Жилијен, Црна лала, појавити на једном пријему код маркиса де Вигонја, и како ће се сав тај свет напати у бекство?

АЛЕН ДЕЛОН ИГРА ДВОСТРУКУ УЛОГУ: ДОБРОГ ЖИЛИЈЕНА И ЗЛОГ ГИЈОМА

Џон Стајнбек:

КАКО САМ НАУЧИО ДА ПИШЕМ

РЕКЛИ СУ МИ: „БИЋЕ ТО ДУГО И ТЕШКО“ — БИЛО ЈЕ ДУГО, А ЈОШ ЈЕ ТЕШКО.

Мада је отада прошло „хиљаду година“, ја се врло добро сећам времена кад сам на калифорнијском универзитету Станфорд посећивао часове на којима се теоретски изучавао начин писања прича. Намеравао сам да научим тајну формулу која ће ми омогућити да пишем добре, чак и изванредно добре приче.

Ова моја илузија убрзо је разбијена.

— Једини начин, — рекли су нам тада, — да се напише добра прича састоји се у томе да она заиста буде и написана. Тек кад је завршена, може се рашчланили да би се открио начин на који је створена. То је изванредно тешка литерарна форма. Да је то тачно, доказ је и то што у светској литератури има врло мало добрих прича.

Основно правило које су нам препоручивали било је једноставно али — обесхрабрујуће. Да би се допала читаоцу, прича треба да му пренесе нешто од аутора. Њен квалитет се мери по томе колика је ова моћ преношења. Изван тога није било и нема

правила. Једна прича: ма који предмет да обрађује, ма који поступак или технику у стилу или конструкцији да има, мора да привуче интересовање читаоца. Осим тога, истицала се потреба да аутор има прецизну идеју о ономе што хоће да каже, односно да има сиже.

На вежбама су тражили да покушамо да сажмемо причу у једну једину реченицу. Тако смо могли добро да изражимо срж теме да бисмо је развили затим у три, у шест или десет хиљада речи.

У ствари, разбила се нада да ће се наћи магична формула. Са овим „мршавим пртљажом“ пустили су нас на усамљену и пуну стазу писања. И ми смо, нема сумње, написали изванредно добру причу. Ако сам се надао да ћу за мог професора бити откриће, убрзо сам изгубио ту илузију, видећи како је оцењивао плодове мојих напора. Иако сам сматрао да су ове критике неправедне, морам признати да су, много година касније, и моји издавачи били сагласни са мишљењем мога професора, а не са мојим. Рђаве оцене које сам добијао на универзитету слагале су се са мислима у којима су издавачи одбијали моје приче.

Нисам сматрао да је праведно. Осећао сам да сам способан да пишем, да разлику-

јем добру причу од лоше, па чак и да рашчланим њену конструкцију. Због чега дакле не бих могао да добро пишем. Можда то нисам могао зато што ми две исте приче никад нису дозвољавале да их обрадим на сличан начин. У току учења ја сам написао велики број прича, али никад нисам знао како — једино сам осећао потребу за писањем.

Ако, а у то сам убеђен, писање једне приче има у себи нечег магичног, онда нико никад није успео да ову магију изрази у виду неког рецепта који би могао да се преноси. Изгледа да се та формула налази једино у великој и болној жељи коју писац осећа да пренесе читаоцу нешто што сматра значајним. Ако писац осећа ову жељу, он може каткад, али не увек, да нађе и начин да пренесе оно што хоће. Треба да има осећања за све елементе који ће од његове при-

че моћи да начине вредно дело и да је свестан свих забуда које могу да га повуку у осредњост. Јер, рђава прича у сваком случају неће бити прихваћена.

Није тешко донети суд о једној причи кад је она већ написана. Али, још и данас, иако имам за собом дугогодишње искуство, за мене је најтежа ствар — почетак. Чак бих рекао да писац који не осећа у том смислу страх, није свестан у какву се величанствену опасност упушта кад почиње да пише причу.

Последњи савет кога се сећам односи се на материјални положај писца.

— Трајаће овај посао дуго — рекао ми је мој професор — а ви немате новца. Можда би боље било да одете у Европу.

— У Европу? Због чега?
— Зато што је у Европи сиромаштво незгода, а у Америци је срамота. Питам се да

НЕПИСМЕНОСТ У СВЕТУ

Према подацима Унеска, у целом свету има 700 милиона неписмених лица међу одраслима (преко 15 година). То износи готово трећину укупног светског становништва. Процент неписмених жена много је већи него мушкараца.

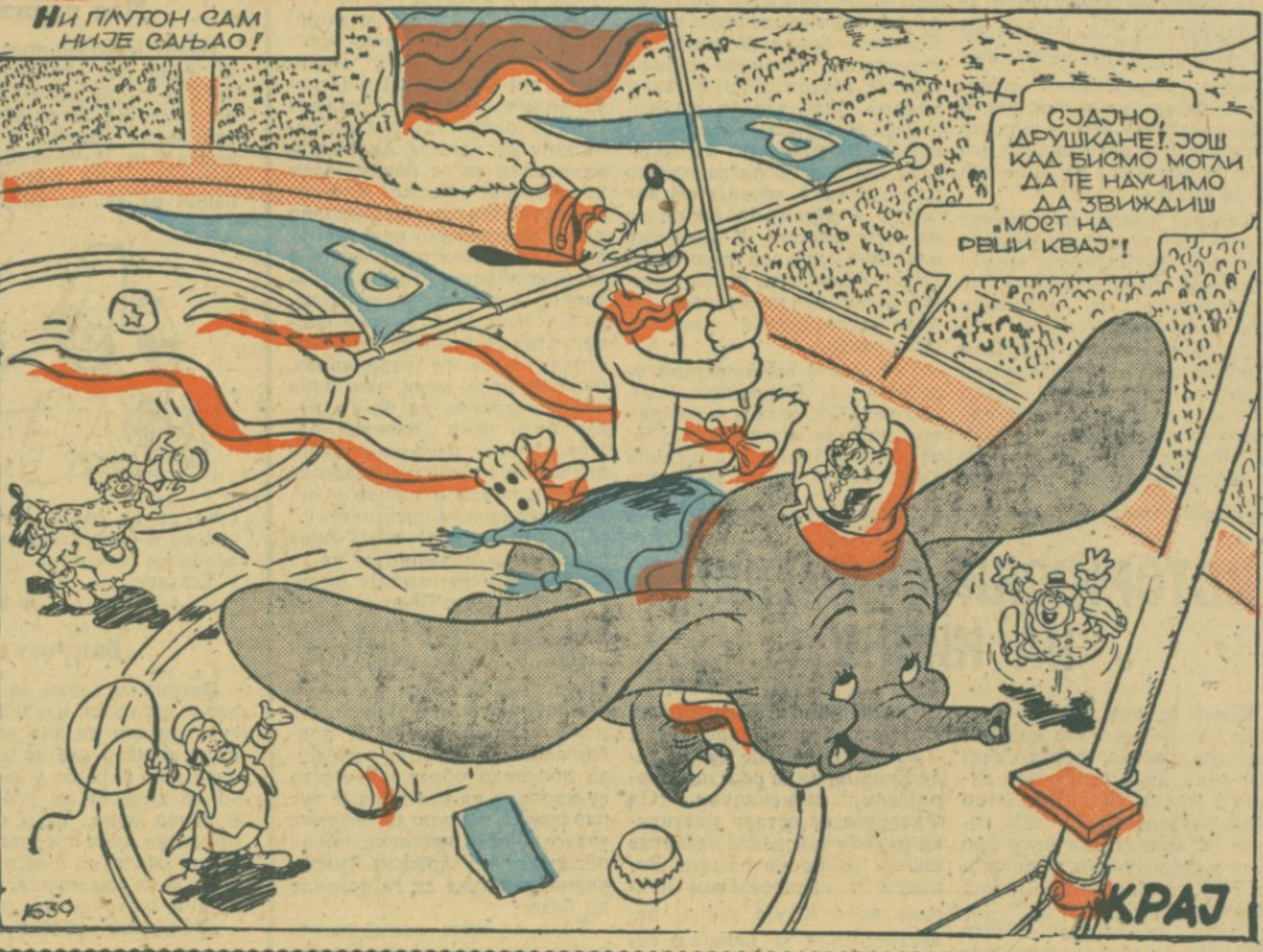
Описмењава се 205 милиона деце у свету, која су у школском узрасту (до 15 година). Од тога 85 милиона деце отпада на пределе Африке, а на Азију и Латинску Америку 110 милиона. При свем том, неписменост и даље расте. Међу одраслим становништвом број неписмених повећава се сваке године за 20—25 милиона.

ли можете или не да поднесете срамоту због сиромаштва.

Али, 1929. године дошла је финансијска криза која је трајала више година. Тада се цео свет нашао у сиромаштву и то више није била срамота. Према томе, нисам осетио да ли бих могао да поднесем срамоту. Ипак, у нечему је мој професор свакако имао право... а то је да ми је писање одузело много времена... врло много, и то се наставља без икаквог олакшавања. А он ми је заправо и рекао да ми никад неће бити лакше...

ПЛУТОН У ЦИРКУСУ

БИО ЈЕ ТО ВЕЛИКИ ДАН ЗА МИКИЈА И ДЕЧАКЕ!

ЗЕЛЕНИ МЕТУЗАЛЕМИ

Реч „пир“ означава на азербејџанском језику нешто древно, а истовремено и достојно поштовања, свето. Старце који доживе сто година Азербејџанци називају „пир-гоца, а многовековно дрвеће „пир-агац“.

Код Азербејџанаца постоји традиција: пир-агац је све-иња, њега нико не дира, границу с њега нико не би откинуо.

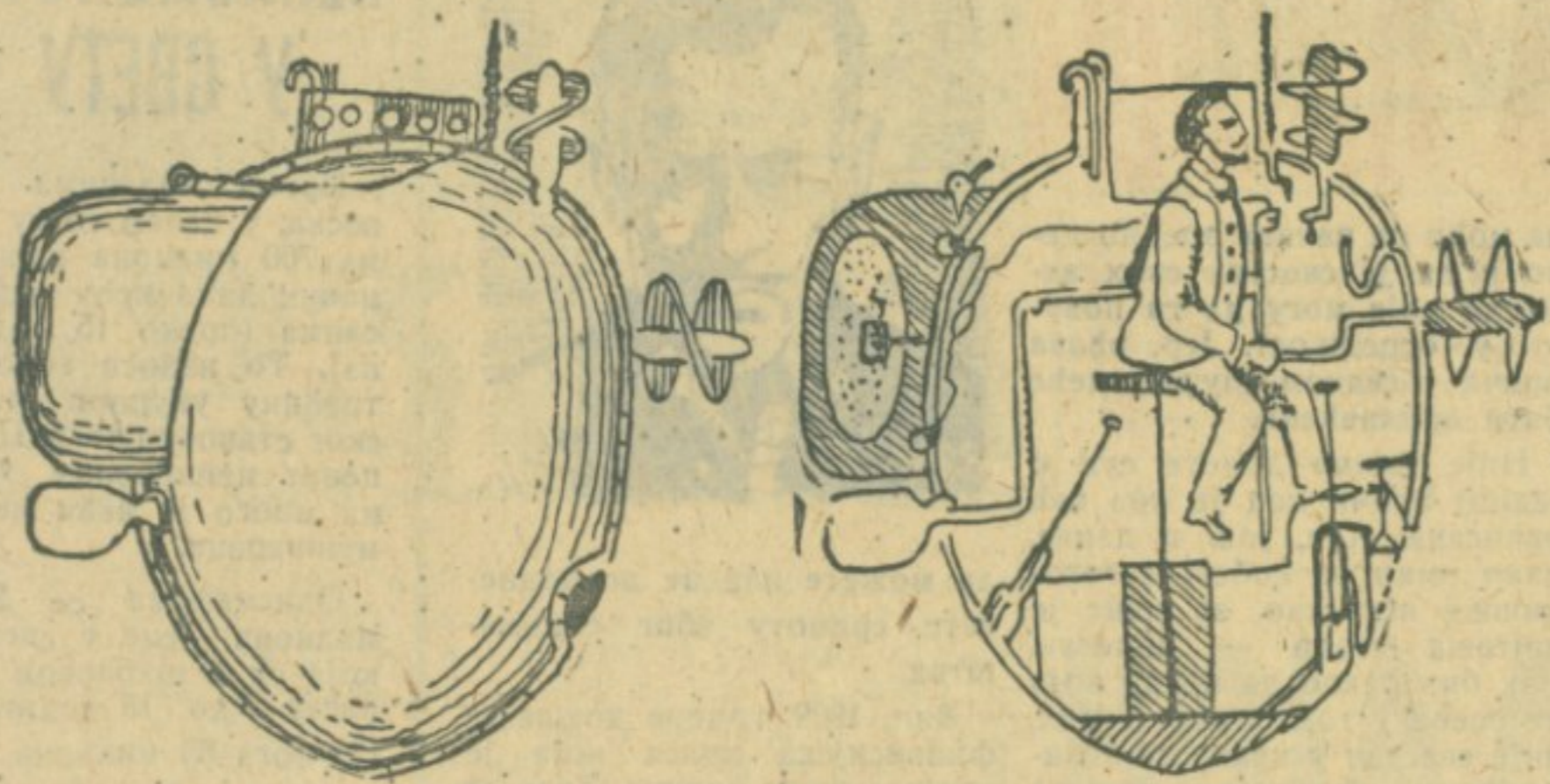
По старости пир-агаца, који обично расту на градским арговима или усред села, може се често одредити када је насеље основано. Азербејџанци су одувек најрадије садиле платане, хрстов и кавкаске букве.

Усред азербејџанског села Тасмали стоји диновски хрст. Под његовом круном за време летњих жега могу да нађу хлада

тридесет до четрдесет камиона. Сматра се да овај хрст има 1.200 до 1.300 година. Занимљиво је да у околним шумама нема хрстова старијих од 400 година.

На око 6 километара од Кировабада, у близини села Ковлар-Сари, стоји платан-дин. У народу га зову Дулдуду-платан. Према предању, пре хиљаду и по година до овог дрвета дојездио је после велике победе над непријатељем млад јунак, ту се зауставио и ту је за млади платан привезао свог коња кога је звао Дулдуду.

Много векова прошло је отада. Платан је израстао 40 метара у висину, његово стабло има у обиму 25 метара, а он је као и пекад здраво дрво: ниједне нупље у њему, ниједне суве гране. Прави „пир-агац“.

ПРВИ ПОДМОРНИЧКИ ОКРШАЈ

Јалски универзитет је 1771. године добио једног од својих најбољих студената. Давид Башнел из Сејбука у Конектикату је био марљив, пун маште и стално заокупљен идејом да конструише прву машину којом ће човек заронити под воду.

У току четири године студирања Башнел је дотеривао и исправљао пројект који је одмах по завршетку школовања почео да остварује у бродоградилшту Пикскиа.

Башнелова машина за роњење личила је на огромно срце или још боље на два оклопа корњаче прилепљена основама један за други. Та прва подморница направљена је од дрвета и опточена гвођђем. Све пукотине и међупростори испуњени су плутом и заливени катраном што је обезбеђивало херметичку затвореност. На горњем делу „Корњаче“ налазио се бакарни заклопац кроз који се улазило и излазило. Око 350 килограма олова служило је као терет који би се избацивао у случају неспешности да би подморница сама испловила на површину.

У унутрашњости, негде око средине уздужне осовине, седео је само један човек а мала стаклена окна у ободу поклопаца обезбеђивала су му видљивост на све стране. Код левог сине руке возача налазила се ручица која је покретала оно што је Башнел називао „веслом конструисаним на принципу завртња“. То је био Архимедов завртња постављен хоризонтално, чији је продужетак у води имао крила слична крилима ветрењаче. Крила су окретањем ручице захватала воду али пошто су се налазила испред подморнице је потискивала као код савремених бродова већ су је вукла.

Слична елиса постављена вертикално покретала се ручицом која се налазила возачу у висини груди и служила за маневрисање, ка површини или на дубини.

Да би са својом направом заронио возач је притискивао стопалом једну педалу која је отварала зализак. Вола је продирао у резервоар испод пода „Корњаче“, чинила је тежом и вукла навише. Вертикал

Американац Езо Ли је још 1776. године извршио први напад подморницом на флоту енглеског адмирала Хоува

на елиса је одржавала стабилност приликом гварања и враћања на површину.

Башнел је предвидео све до најмањих појединости. Корњача је располагала и ручним вентилатором који је убацивао свеж и избацивао загађен ваздух. Манометар Башнелове конструкције омогућавао је да се у сваком тренутку тачно зна дубина на којој се подморница налази. Имала је и мали фосфоресцентни компас а сви спојеви су били тако подмазани да је рђање било искључено.

Иако су у Европи подморнице још постојале само на хартији Башнел је конструисао подморницу са деловима и уређајима које код најсавршенијих подморница покрећу пара и електрицитет. Конструисана за ратне сврхе она је на свом горњем делу као први војник носила ранац — сандук најбољег облика опточен гађићем у коме се налазило око 60 кг барута. Да би ту мину причврстила за труп непријатељског брода „Корњача“ је користила нарочито копча које је једном цви и јаким ужетом било везано за експлозив у његовој металној навали. Корњача је маневрисала све док не би зарила копча у труп непријатељског брода а затим би заронила на већу дубину. У тренутку одвајања мине од подморнице почињао је да функционише сатни механизам који је пола часа доцније изазивао експлозију.

Том првом подморницом управљао је Башнелов брат. Крајем 1776. године у америчком рату за независност убој на армала британског адмирала Хоува блокирала је с мора

америчке трупе које је са друге стране притискивала британска сувоземна војска. Пошто се Башнелов брат разболео генерал Персон је дозволио да подморницом управља пешадијски каплар добровољац Езо Ли. Тако је „Корњача“ била прва и последња подморница којом је руководио један пешадијски подофицир.

„Корњача“ је ступила у дејство ноћу код Стејтен Аленда. Три чамца су је пратили, а затим је препустила „њеној судбини. Мада га је струја носила у супротном смеру каплар Ли се није обесхрабрио. Читава два и по сата он је маневрисао и приближавао се најимпозантнијем британском броду; Орлу, наоружаном са 64 тона. Бољи плен се није могао пожелети.

Ближила се зора. Кроз своја кружна поређана окна Ли је посматрао британске морнаре који су се шетали палубом и гласно причали. Заронио је још мало и дошао под сам труп брода. Тада су се појавиле непредвиђене тешкоће. Од пре краћег времена Британија су облагали корита својих ратних бродова лимовима да би заштитили дрво од морских црва, да умиље трење и убрзају кретање брода кроз воду.

Узалуд је Ли покушавао да врх свог копча убоде у труп. Метал је ударао о метал и одбио се. По цену живота Ли је одлучио да изрони и утврди који је део брода најосетљивији да би на њему причврстио мину. Када се „Корњача“ појавила уз бок Орла — већ је свитало. Још једном је својом снагом Ли покушао да зарии врх бодежа у труп Орла, али узалуд.

Пошто није успео у својој мисији Ли је по сваку цену са својом „Корњачом“ морао да се врати у базу јер је прва подморница представљала највећу ратну тајну. Од обале који су држали Американци деонио га је близу осам километара. Морао је често да изроњава да би утврдио да ли се правилно креће. И упркос обавиности погрешно је — приближио се обали Гавенпор Аленда коју су држали Енглези. Приметивши сјајни оклоп „Корњаче“ неколико стражара су се узнемирили, буљили кроз мрак али нико није поверовао да би то могло бити неки пловећи објект. Јелино неколико љубопитљивих војника укључило се у један чamac и пошло у сусрет необичном предмету.

Ли их је кроз своја окна приметно и уплашио се да га не заробе и не открију његову ратну тајну. Брзо се досетио: ослободио је своју мину и тиме ставио у покрет њен сатни механизам. Када су Енглези видели да се од металног предмета одвоио дуги, мањи, и почео да им се приближава окренули су се и брзо дочепали обале. Тек што су крочили на тло мина је експлодирала и подигла огромне таласе. Ли је наставио према обали коју су држали Американци и страже су га довукле до базе.

Тако се прва подморничка ратна операција завршила без војничког ефекта, али је оправдала значај самог изума.

Са свих страна

Генерална оправка очног сочива

Професор за очне болести на једном немачком медицинском факултету, доктор Тиле предлаже оригинални начин лечења повређених и оболелих сочива. Овај научник је извадио из ока животиње на којој је вршио опите, очно сочиво, растворио га у нарочитој течности, затим течност испарио а од талога у епрувети начинио ново сочиво. Пресађено у око, оно је опитној животињи вратило вид.

Професор Тиле је уверен да се на исти начин може извршити и генерална оправка сочива у човековом оку.

појевтињују цену коштања за чување жита, већ смањују и остале расходе. Наиме, више се не мора одлагати жетва да би се количина влаге у зрнима смањила до одређеног процента. Поред тога отпадају сви трошкови око сушења зрна.

Награда по правди

У америчком граду Колумбусу биле су организоване трке аутомобила „препотопних“ типова. По правилима, награда је имала да припадне ономе чија кола прва додирну тачком траку на циљу. Ова одредба у правилима била је разлог једној од најнеобичнијих победа у историји аутомобилских трка.

Кола која су ишла одмах за сигурним победником, пред самим циљем почела су да се буквално распадају на комаде. Прво им је отпало крило, а за њим обоја врата. Требало је прећи још десетак метара када је и мотор престао да ради. Кола су ипак, по инерцији, наставила да се крећу. У следећем тренутку откинуо се и један предњи точак. Али, точак није пао, већ је наставио да се котрља и то таквом брзином да је прстигао аутомобил испред себе и пре њега прекинуо траку на циљу.

Правила су правила: прву награду добио је возач другог аутомобила.

Пас угризао авион

Пилот је морао присилно да атерира јер је један пас угризао његов авион. Ево како се то догодило: авион пољопривредне авијације летео је на свега један метар изнад земље и посипао је течним вештачким ђубривом. Брујање мотора раздразило је фармеровог пса и он се бацио на авион, дограбио зубима реп и

стао да га гризе. Пилот се уплашио за апарат и брзо атерирао наред њиве. Ова необична авионска несрећа догодила се у Тексасу.

Вакуум и жито

Занимљив начин за чување жита предлажу енглески научници. Њихови опити су показали да ако се сирово жито смести у бункер где не допире више ваздух, кисеоник који се у њему већ налази брзо се сједини са угљеником који улази у ткиво зрна. Тако се образује угљенмоноксид који представља изванредну заштиту жита од плесни. А пошто у бункеру нема кисеоника, прекида се оксидација и жито се не „пали“.

„Вакуумни“ силоси не само што веома

Очи које продиру у земљу

Амерички научник Осборн примењено је за тражење предмета закопаних у земљу нарочити детектор осетљив на инфрацрвено зрачење. Детектор открива све предмете без обзира на материјал од кога су начињени. Апарат се заснива на овом принципу: инфрацрвено зрачење закопаног предмета увек се разликује од зрачења земљишта чак и када им је температура потпуно иста.

Осборн је конструисао „трагач“ заснован на одређивању спектра инфрацрвених зракова који избијају из земље. Већ прве пробе омогућиле су му да нађе предмете од пластичних материја, разне тканине, хемикалије и метале скривене под земљом на дубини до 45 сантиметара. — Према тврђењу проналазача, осетљивост апарата, а то значи и дубина „просветљавања“, могу се знатно повећати.

Колико им је година?

Многи умеју да одреде старост једног дрвета према годишњим прстеновима на месту пресека. Али, мало је оних који знају да се слични „прстенови“ налазе и на зубима лава, китова — уљешура или на рибањој крљушти. А за постојање „дневних прстенова“ код неких инсеката донедавно је знао само један човек.

Тај човек је дански зоолог доктор Невил који је пронашао метод помоћу кога се може с тачношћу до у дан утврдити старост скакаваца и неких других инсеката. Наиме, хитински омотач и нека друга ткива код инсеката образују се и расту и дању и ноћу, али ноћни прираштај под ултраљубичастим зрацима јако флуоресцира, док дневни готово уопште не светли.

Мада је Невилово откриће поставило пред научнике многе нове проблеме, ентомолози ће захваљујући њему моћи тачно да одреде старост многих инсеката.

ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ НА КИПРУ

Кипар је, при подели Римског царства, потпао под Византију и остао тако до седмог века, када је настала инвазија Арапа. Византија је поново заузела Кипар 965. године. У тринаестом веку био је под француском влашћу, а од 1489. године потпао је под републику Венецију.

Турци су заузели Кипар 1571, али је острво задржало мноштво византијских карактера. Очуване су многе цркве

са мозаицима и фрескама од велике уметничке вредности.

Утицај сила које су владале Кипром, види се и на историјским споменицима. Од Француза су остали уметнички радови такозване латинске школе. За време режима Венеције у православним црквама преовлађује утицај ренесансе. Али је највише остало споменик византијске културе.

БОЛИД — ЗМАЈ ОГЊЕНИ

Објашњавајући на свој начин једну природну појаву, наш народ је створио од болида змајеве, јунаке и очеве јунака

У Вуковом „Рјечнику“ под „ала“, аждаја, змај — каже се „за алу се мисли да има од аждахе особити духовну силу те лети и води облаке и град наводи на љетину. За змаја пак мисли се да је као огњевит јунак, од кога у лечењу огањ одскаче и свијетли...“ Атанасије Стојковић, писац наше прве „Физике“, говори о „огњеним шарима“, како на зива једну од врло занимљивих метеорских појава — објашњава: „Не редко јест да се овај шар тако продолжит у теченију својему, да он за собом као реп неки вучет и ево ти, читатељу мој, летећа змаја“. Стојковић је био рационалист и настојао је да све природне појаве објасни на основу тадашњег (крајем 18. века) знања и да уз пут упореди народно веровање с научним истинама.

И оно што Вук помиње у свом „Рјечнику“ и Стојковић у „Физики“ односи се на болиде, које је наш народ називао „змајевима“ и у својој их машти претварао у чудовишна бића, огњевита, моћна, па је и својим највећим јунацима придавао те „змајевске“ особине. Тако је болид, у ствари сјајан метеор који експлодира уз прасак и оставља светао пламени траг па се и дану може видети због јаког сјаја — сматран у нашем народу за змајевску појаву.

У многим народним песмама и приповеткама змај се описује као изванредан јунак, наприродних особина, крилат, изванредне снаге, топлији од ватре. Многи наши јунаци у епским народним песмама поред се са змајевима и каже се да су били змајеви или њихови синови. Такви су, на пример: Милош Обилић, Змај Огњени Вук, Змај од Јастрепа и Стојан Чупић — Змај од Ноћаја. И Бановић Секула пореди се са змајем као и многи други.

Та дивна метеорска појава, која на небу оставља дуги траг за време летњих и јесењих ноћи, или усред дана, и за време сунчевог сјаја, у народној машти уобичајена је у змајевски лик. Тако је остао наш народни назив за болид — змај. Према томе и епископ епитет за јунака сремског Деспота Вука Бранковића „Змај Огњени“ треба објашњавати његовим ватреним сјајем, чудесном „огњеном“ небеском појавом, змајевитом, и дужом него у „звезда падалица“, које су сасвим другачије и тренутне. Болиди, као и муње, засијају својим сјајем и обасјају широке пределе. То нису „душе мртвих или теклих робова“, за којима се, кад падну кажује „за грм, дру же!“ — како би роб утекао свом гониоцу и сакрио се у шумски честар.

Болиди-змајеви — то су небески хероји — који своје физичко оличење добијају не само у бајкама као што су „Баш Челик“ или „Чардак на небу ни на земљи“ — већ у сасвим овоземаљским људима, изузетним јунацима, којима треба „да се диви“ и да

би се узели изнад осталих придају им се „оноземаљске“ особине. Кад је Стојан Чупић ударно на Турке у густој мачванској шуми Китогу, од које данас нема ни трага, онда се „чуо шум као да са неба силази“, с пламеном и чудним сјајем, змајевитим. Стога га је и народ прозвао Змајем од Ноћаја.

Болид, падајући, оставља дуг траг, који се на крају расипа и незнају губи. Те светлаце, уситњене делове болида машта нашег народа назвала је „змајевим огњенима“. Змајевим крљуштима и данас се називају лискуни у једном делу нашег народа. А како болид прелети небо с једног краја на други, наста-

ла је и изрека да је змају глава у Дунаву, а реп у мору. Болид-змај — то је легендарни јунак и отац свих наших највећих јунака. Према нашем старом народном веровању он се не доводи у ве-

зу са судбином „људских душа“ као што предсказују звезде падалице. Напротив тај „змај огњени“ рађа јунаке и даје им своје сјајне особине. У нашој писаној књижевности први пут је појава болида забележена у животима краљева и архиепископа српских, које је писао архиепископ Данило II, и то у живо-

топису краља Милутина (око 1290. године). Ту се казује да се на небу појавио „велики огњени стуб“ од кога су излазиле пламене луче. То је било „велико знамење страха“, које је од Србије одагнало војску бугарског цара Шишмана, каже архиепископ Данило, придајући више значења овој небеској појави него храбрости и јунаштву српских ратника. Да је то „знамење страха“ био болид, а не комета, или нешто друго сведочи и опис који је дао животописац.

У записима се често могу наћи подаци о болидима, живни и најчешће у духу народног веровања. „Беше од полне нека појава, на изглед као велика змија и срна, и зађе од земље у облак...“ (12. јул 1738.) Поп Сава из Дечана оставио је један запис у коме се каже да се видело „знамење божје на небу и у ваздуху; огањ изнад цркве од истока према западу као велики сноп... онда пуче, све Дечане затресе се... и сва црква засјала се као сунце... 17. октобра 1794. Не сумњиво, све су то били болиди и наши стари летописци сасвим су добро описали да су ширили велику светлост. Није зато чудо кад се у народној причи и песми казује да кад се змај појави — сав се двор засија, заблеста и засветли, и зачује силна хука и бука.

Наш чувени природњак Јосиф Панчић видео је око поноћи 14. октобра 1849. један болид велик као месец, округлао, а толико сјајан да се могло читати при његовој светлости. Од болида који се видео 2. маја 1905. године остао је на небу траг скоро 17 минута, и варнице како одскачу. Све те појаве, које је наука посматрала на свој начин, наш је народ у давнијим објаснио себи на свој, стварајући од болида — змаја, јунака и оца најбољих јунака.

СВАКОМ ЈЕ ПОТРЕБНА МАМА

Ови пачићи, која су угледали свет у Риму, воле своју нову маму мада она није пловка. Керуша Розина усвојила је пачиће, чију је праву мајку прегазно аутомобил, и сада она, руководи њиховим првим „корањима“ на води. После сваког купања она их загрева у њиховом заједничком „стану“.

Сећање на Цезара

У лондонском „Тајмсу“ у рубрици „Из меморијам“ објављен је 15. марта између осталих вести-сећања на преминуле и текст следеће сдржине:

„Цезар К. Јулије, војник, државник, законодавац и писац, убијен 15. марта 44. године пре наше ере, најпlemenитији човек који је икад живео на свету“.

ГРАДОВИ — МИЛИОНЕРИ

За последњих осам деценија број становника на нашој планети се удвостручио: од 1,5 попео се на 3 милијарде. Тај прираштај није равномеран, јер знатан његов део отпада на велике градове који у правом смислу речи постају пренатрпани као кошнице.

Данас у свету има 76 градова са преко милион становника. У овим милионским градовима живи укупно 172 милиона особа, што представља 5,7 одсто од укупног броја људи на свету. Од 76 данашњих милионских градова, два уопште нису постојала пре 80 година: јужноафрички град Јоханесбург који је основан тек 1886. године као насеље копача злата и Харбин, настао 1896. године на месту где су се стицале манџурска и северна кинеска железница.

Европа без Совјетског Савеза има данас 19 великих градова са укупно 40,3 милиона становника. Пре 80 година у тим истим градовима живело је укупно 14,2 милиона становника, што представља повећање нешто мање од троструког. Међу европским милионским градовима највећ прираштај за последњих 80 година имала је Атина (јер се од 1880. године до данас њено становништво удвастостручило: од 70 хиљада на 1,4 милион. Пре осам деценија Рим је имао 300.000, а данас има 2 милиона становника. За то исто време становништво Букурешта се шестостручило: са 220.000 попео се на 1.320.000.

Кина има 14 милионских градова, Јапан шест, а Сједињене Америчке Државе — пет. Ако се узме у обзир да у Европи сем Енглеске са Лондоном, Глазговом и Бермингемом, још и Немачка (Берлин, Хамбург, Минхен) и Италија (Рим, Милано, Напуљ) имају по три милионска града, онда су Сједињене Америке Државе са својих пет (Њујорк, Чикаго, Лос Анђелос, Филадельфија, Де-

троит) сиромашне у градовима — милионерима. Занимљив је случај америчког града Лос Анђелоса. Године 1880. он је имао свега 11.000 становника, а данас има 2,5 милиона, што значи да се број његових житеља повећао за 200 пута.

Шест јужноамеричких великих градова — Буенос Аирес, Сао Паоло, Рио де Жанеиро, Сантијаго де Чиле, Лима и Богота — нису имали 1880. године укупно

ни један пун милион становника; данас тај број износи 14,5 милиона.

У шест јапанских милионских градова живи 16,7 милиона људи или 17,8 одсто укупног броја становништва читавог Јапана.

У Аустралији на 7,7 милиона квадратних километара живи свега 10 милиона становника — од којих се 40 одсто „тиска“ у милионским градовима Сиднеју (2,1 милиона) и Мелбурну (1,9 милион). Међу-

тим, 1880. године, када је на читавом аустралијском континенту живело свега два милиона људи, Мелбурн и Сиднеј имали су заједно 500.000 становника или свега 25 одсто од укупног становништва.

Шест класичних „светских“ градова из 1880. године — Лондон (3,8 милиона), Њујорк (2,4), Париз (2,3), Кантон (1,5), Пекинг (1,3) и Берлин (1,1) — у овом бурном развоју само су делимично могли да

сачувају свој престиж. На прво место пробио се Токио са 8,3 милиона становника, иако је 1880. године са свега 800.000 житеља био тек на десетом месту у свету. Друго место на данашњој ранг листи заузима Лондон са 8,2 милиона становника, а за њим на треће долази Њујорк (7,7). Четврто место заузима Шангај (6,9), а затим долазе: Париз (5,6), Москва (5,1), Мексико Сити (4,7), Бомбај (4,1), Буенос Аирес (4), Пекинг (4) и Чикаго (3,5). Некада међу првих шест градова у свету, Кантон (1,9) је данас „пао“ на 32. место при чему се на светској ранг листи испред њега налазе седам кинеских градова.

ЛОНДОН, ПРЕ 30 ГОДИНА НАЈВЕЋИ ГРАД НА СВЕТУ, ЈОШ ОНДА ЈЕ ЗНАО ЗА САОБРАЋАЈНУ ГУЖВУ ВЕЛИКИХ ГРАДОВА. ОВАКО ЈЕ 1880. ГОДИНЕ ИЗГЛЕДАЛО У ЦЕНТРУ ЛОНДОНА, НА ЧУВеном ЛОНДОНСКОМ МОСТУ

ВАГА ЗА СУНЦЕ

Према весту коју је недавно објавила московска радио-станица, један совјетски научник конструисао је електромагнетски сензограф који је толико осетљив да може да региструје и „земљотрес“ проузрокован скоком једног скакавца. Овај научник чије име није наведено, конструисао је и једну електромагнетску вагу помоћу које се, према радио-саопштењу, може измерити тежина сунчевог зрака.

РАДИО-ПИРАТ

ЛАЖНА НЕМАЧКА РАДИО-СТАНИЦА

Најважније личности у историји нису увек и најбоље познате. Сефтон Делмер, кога вам представљамо, играо је велику улогу у току другог светског рата. Али, у трагичним годинама он је остајао у сенци, управљао својим чувеним „радио-пиратом“ — лажном немачком радио-станицом. После рата он се вратио у Хамбург свом новинарском позиву (пише Мишел Крестјен).

ОВО ЈЕ „ШЕФ“ СЕФТОН ДЕЛМЕР

Мада тежак 106 килограма и висок 1,87 Сефтон Делмер је неопажено пролазио три пута дневно сенком цркве св. Павла; да би ушао у Дом штампе. По спољашности је представљао цену тамна који проводи последњу моду из Лондона. Овај новинар из Хамбурга у стању је био да подражава на одличном немачком језику говор професора или радника кад се ови шале. Рођен у Берлину, по народности је био Енглец.

За време рата људи из РАФ-а у Лондону — по њему су прозвали балоне начињене за заштиту од баражне ватре авиона.

Сефтон Делмер није био са мо репортер. Иза њега се вије сенка Црног радија.

— Црног радија?

— Да, радио-пирата који су поставили савезници да би ишао на нерве Трећем рајху.

Године 1940. Делмер је добио дужност да организује лажну радио-станицу, а немачки народ је требало да верује да му се обраћа Вермахт.

— Нашо сам Делмера у Хамбургу — прича Крестјен и замолио га да ми објасни како је постао радио-пират.

— Пре рата као новинар наставио сам се свуда где је Хитлер држао своје говоре. Као дописник из Париза у јуну 1940. године вратио сам се у Енглеску последњим бродом. Међутим, како нисам био запоблен као дописник пријавио сам се да радим за емисије немачког језика.

Тако су ме једног дана позвали да организујем „слободну станицу“ како су се тада називале радио-станице у свим окупираним земљама.

Сматрао сам да наш „црни радио“ не треба да иде у раскорак са Хитлером, него баш да буде у складу с његовим ратом. То сам поткрепљивао чивеницом коју ми је једном сам Хитлер рекао: „Сваки човек у свом срцу носи успаваног ђавола.“ Вештина психолошког рата се састојала у томе да пробудим тог „ђавола“. Дакле, у нашим емисијама требало је да говорим о фирери и партији и ја сам лансирао могу првенца на „црном радију“ — Густава Зигфрида Ајнса.

Тако се 23. маја 1941. године тачно у 2 часа у околини Лондона појавила личност „шефа“: Сефтон Делмер постао је Густав Зигфрид Ајнс.

За немачке слушаоце он је почео да игра улогу живог Пруса старе школе. Требало је да члановима тајне организације даје коментаре о политичким и стратешким приликама на фронту. Слушајући га поверовало би се да је он веран фиреру, али је само против непријатеља који га окружују.

У првој емисији „шеф“ је објавио споменику Рудолфа Хеса на територију Велике Британије.

— Рудолф није најгори човек из банде! Он је један од наших старих другова. Али као и другима из ове велике клике мегаломана, интриганата и салонских болшевика, који су наши руководиоци — недостаје му одважности да поднесе тежак ударац. Да ли је тај човек у ствари изгубио компас? Понео је пун џак пилула и хормона, белу заставу и бацно се пред старог алкохоличара Јеврејина Черчила. Само је заборавио један детаљ: ти гадни Енглеци имају начин да од њега све сазнају.

Затим долази на ред измишљена тајна војна пошта која наставља обавештења радио-Берлина.

Делмер је проналазио све

нове и нове теме: „Бољшевици у земљи“, како је „шеф“ назвао фиреру околина. Функционери партије постали су мета број 1 и „шеф“ је почео да коси прво међу вођама партије. Њихове жене, кад су чуле да ће се резерве вулених тканина смањити, навалиле су на стоваришта са својим специјалним боновима. А шест недеља доцније Делмер је прочитао у једном килском листу вест о правој инвазији на текстилне радње. Значи, успело је. Немци су слушали „црни радио“.

„Шеф“ је затим осудио поступке партијских лекара због тога што узимају од руских и пољских заробљеника крв и дају је немачким рањеницима преносећи тако венеричне болести.

Црни радио је после овога донео разговоре између немачких заробљеника у Великој Британији, где су сви зидови и дрвене пуци невидљивих микрофона.

Новина која је највише деморалисала било је објављивање резултата савезничких летова над немачким градовима. Може се замислити какво је било расположење осредњег Берлинца или члана подморнице кад је чуо да је грађевина коју је добро познавао рецимо на углу Хорст Весел улице изгорела до темеља од тешких бомби савезника.

— Како сте успевали у том подухвату? — питао сам га.

— Углавном помоћу француске обавештајне службе и путем фотографских снимака начињених приликом лета.

Пиратске емисије достигле су такав степен да су немачки слушаоци били убеђени да оне из сата у сат долазе преко енглеских агената који се налазе свуда по Немачкој.

Станица је обично недељу дана унапред објављивала о мерама за рационарање мастиноћа и сувог поврха, као и о унапређењу и одликовању подморничких екипа. Делмер је то састављао благодарећи статистичким подацима адмирала Деница који је углавном давао погрешне податке о по тапању савезничких бродова. Техника исте врсте давала је ириликве да се предвиди и повећање у снабдевању.

— Узалудно је ма шта да скривам, јер ви све знате. Радио је пре неки дан цитирао готово читав извештај који сам ја начинио на једном ратном броду са командантом морнарице — рекао је један заробљени немачки авијатичар оборен у заливу Гаскоње.

Књигу коју је Делмер објавио назвао је „Бумеранг црног радија“.

ОСКАРИ ГУТАЈУ СВЕ

У једном од октобарских бројева „Британски медицински часопис“ под потписом лекара Цефри Спенсера и Дејвида Мора доноси ове две занимљиве информације.

Пре извесног времена у једну болницу на северу Енглеске дошао је човек средњих година жалећи се на јаке болове у пределу стомака. Његове жалобојке нису изазвале код ле-

свој новац. Испричао је да је — штедео. А стомак му је био једино место недоступно његовој жени.

На његову несрећу болничка правила одређују да сви предмети извађени из тела пацијента постају болничка својина.

Енглеца-штедишу далеко је надмашио један Шведанин који је дошао извесном доктору Росману захтевајући да овај „испра-

кара много сажаљења јер нису биле пропраћене стењањем и грчењем, већ о смехом и изразом самозадовољства. Ипак, савесни лекари прегледали су га и снимили рендгеном. Снимак је потврдио да се у његовом желуцу налази не ко страни тело и пацијент је смеа одведен у операциону салу.

Када су му отворили стомак, лекари су у њему нашли 17 шилинга у ситном новцу. Извађени новац био је остављен на страну. Чим се оперисани човек освестио, затражио је

„зани“ његов огroman стомак. Доктор Росман га је оперисао и извадио из њега: хиљаду и пет стотина игала, сто разних ектера, три стотине и тридесет дугмади, сто шездесет седам металних новчића разне вредности, дванаест бронзаних прстенова за завесе, једанаест кључева и сто седамдесет и шест разних других предмета међу којима је било удица за пецање, камења, пређица, значки, један вентил за бицикл и једну малу „пресовану“ кутију од конзерве.

ИДЕАЛНА БОЛНИЧКА ПОСТЕЉА

Готово је невероватно да једна обична болничка постеља може да изазове спор међу медицинским особљем. Али, у ствари је тако, јер се у Британији прави, продаје и употребљава ништа мање него 300 различитих модела.

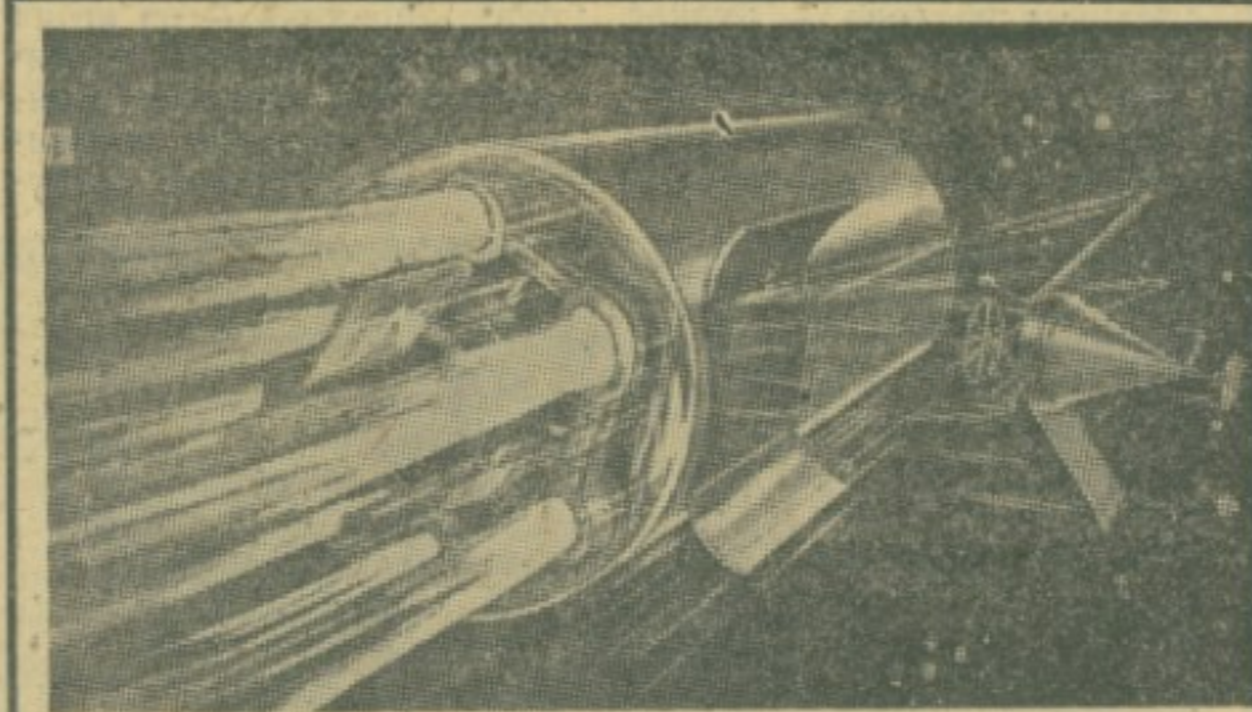
Каква треба да је идеална болничка постеља? Ни светска литература о томе не даје податке који би помогли да се усаврше већ постојећи типови. Тако је одлучено да се почне испитивање. Недавно је телевизијска служба у Енглеској помогла да се пронађе последња карика која је недостајала међу потребним подацима.

У току последње две године један истраживачки биро је проучавао болничке уређаје уопште, а у току пос-

ледњих шест месеци рад се концентрисао искључиво на питање болничке постеље. Пошто су обавили многа испитивања, стручњаци су дошли до закључка да постоје извесна питања која се односе и на начин како болнице желе да искористе своје постеље, а то не може да се реши лабораторијским путем.

Чланови групе су разматрали могућност да поштом пошаљу упитнике али је овај предлог одбачен пошто би нека питања морала да буду илустрована. Помишљао се и на филм али је закључено да би било сувише компликовано организовање представе у око 2.000 болница широм земље. Тако је коначно прихваћено да телевизијска служба аранжира емисију о овом проблему. У којој је учествовао шеф истраживачког бироа који је давао објашњења у вези са питањима упућеним лекарима и болничаркама у целој Британији.

Када одговори буду стигли, резултати ће се пренети на перфорирану траку и анализирају у рачунару. Добијени подаци ће бити прикупљени онима која су већ сакупљени на једноставнији начин. Резултат треба да буде, бар постоји таква нада, — идеална болничка постеља.

Прве вести на почетку 1964. године: Американци су горди због свог „Сатурна“ мада не и због „Ренцера VI“, а Совјети са интересовањем прате кретање своја два нова сателита: „Електрона I“ и „Електрона II“.

Још три „Ренцера“ на располагању

„Црну мрљу“ за Американце представља неуспех „Ренцера“. Мада је успео да погоди Месец, у Море тишине, како је и било предвиђено, његове камере су застале. За америчке научнике то је било велико разочарање јер су се надали да ће камере снимити у гро плану ово „море“ које је у ствари јрострат стеновити цирк, покривен дебелим слојем прашице. На овом месту намеравали су амерички космонаути да се искрцају кроз седам година.

Американци имају још три „Ренцера“, Можда ће неки од

њих успети да направи фамозне фотографије, са 500 м висине, у последњим десетинама секунде лета пре са мог удара са Месецом. Затр амерички научници непрекидно раде на испитивању и отклањању слабих места у електронским уређајима ракета.

Можда би се одговор о све му могао добити и апаратима типа „Космос“ и „Електрон“ који за сада немају тако амбициозне планове али ипак дају врло прецизне научне анализе интерпланетарне средине.

И поред хиљаду проба...

Засад је најважније да се што пре „очисти“ пут који води од Земље до Месеца. Али ту се појављује безброј непредвиђених невоља јер инструменти који су дотле хиљаду пута успешно испробани — приближавајући се циљу отказују послушност.

Док ови апарати не успеју да одоле још мало позна-

ЗЕМЉА ЛАНСИРА СВОЈЕ РАКЕТЕ

ПРЕТПОСТАВЉА СЕ ДА ЈЕ РАКЕТА КОЈА ЈЕ ИЗНЕЛА САТЕЛИТЕ „ЕЛЕКТРОН I“ И „ЕЛЕКТРОН II“ У РАЗЛИЧИТЕ ОРБИТЕ ОКО ЗЕМЉЕ ТО ИЗВЕЛА НА СЛЕДЕЋИ НАЧИН: ТРЕЋИ СТЕПЕН РАКЕТЕ, КОЈИ НОСИ ОВА САТЕЛИТА, ИЗВАЂУЈЕ ПРВИ ПРЕ НО ШТО СТИГНЕ У НАЈВИШУ ОРБИТУ. ЗАТИМ НАСТАВЉА ПУТ И ОСЛОВАЂА ДРУГИ САТЕЛИТ ЧИЈЕ ЈЕ МАКСИМАЛНО УДАЉЕЊЕ ОКО ДЕСЕТ ПУТА ВЕЋЕ ОД ПРВОГ.

тим физичким појавама, као што су плускови атомских честица или магнетска поља тешко се могу лансирати смеље и ризичне експедиције ракета са људима. Потребно је да се најпре тачно процени опасност и пронађе начин на који ће се најбоље осигурати максимална безбедност човека и његовог брода.

Узмирујући појасеви

Испитујући појасеве радијације око Земље „Електрон I“ и „Електрон II“ управо дају податке о овоме.

То није први пут да летелице пролазе кроз три појаса радијације око наше планете. Оно што је ново у задатку ова два „Електрона“ је начин посматрања. Док је дан од њих испитује унутрашњи појас, најближи, на 6.000 км од Земље, други истовремено пролази кроз спољашњи појас, најудаљенији,

достичући у апогеју више од 60.000 км.

Захваљујући овом двоструком путу, установљана се разлика у густини између електричних честица које сачињавају ове појасеве и бележи шта изазива њихове премећаје.

После сјоо јодинд

Једно писмо на француском језику из 1861. године, композитора Жака Оффенбаха (1819-1880) рођеног у Келну који је дуго живео у Француској, кунио је Историјски архив његовог родног града на недавној распродаји коју је организовао антиквар Штаргар из Марбурга. Композитор је партитуру своје оперете „Мост уздаха“ послао једном пријатељу да би он дао своје мишљење.

ДРАГОЦЕНИ МАУРИЦИЈУС

Недавно је Телеграфска агенција Совјетског Савеза објавила да се у колекцији совјетског филателиста В. Пањина појавила једна од најскупљих марка на свету — марка острва Маурицијус.

На географској карти, у плаветилу Индијског океана, уписана је једна нова тачка: Острво светог Маурицијуса. Открио га је 1505. године Португалац Педро-ди-Маскаренаш. Године 1814. Британци су га прогласили својом колонијом и у град Порт-Луис стигао је британски гувернер. Није прошло дуго а синушо острво постало је познато широм света. Прославно га је мали знак о плаћеној поштарини.

Једном, разгледајући редовну пошту приспелу из Лондона, генерални гувернер тог острва обратио је пажњу на малу гравир у углу коверте.

— Шта је ово? — запитало је свог младог и жустрог секретара Џонија Дика.

— Марке, сер. Доказ о плаћеној поштанској такси.

— Да ли се те марке дуго употребљавају?

— У Европи већ више од шест година. Од шестог маја 1840. године, сер.

— Хм. А зашто их ми ни данас немамо? Одмах наручите...

Само је један човек на острву могао да обави један тако деликатан посао као што је гравирање марке: месни јувелир, Француз-емигрант Жозеф Бернар. У присуству управника поште, секретар Џони Дик закључио је с јувелиром уговор да овај, по утврђеном образцу, изради бакарни клише и одштапа две врсте марака.

Француз је био расејан човек; уа то је волео да попије и није баш журно с послом. Изгравирао је профил енглеске краљице Викторије, а затим прешао натпис и — ту се догодило нешто непредвиђено: месје Жозеф је заборавио текст. Понос му није дозволио да оде до гувернера; надао се да ће се сам некоко сетити натписа. Једном, враћајући се из крме, поглед му је пао на поштанску зграду и његову пажњу привукла је шарена фирма: „Post office“ — „Поштански уред“.

То је оно око чега разбијам главу! — узвикнуо је јувелир, отрезнивши се у трећу минут, и просто је отрчао до куће. Убрзо су марке биле готове и Жозеф Бернар предао их је гувернеру.

ЗЕМЉА ОСМЕХА

Сваке године, прве недеље јануара, Токио пружа необичан привор пријатан за очи.

Педесет и једну недељу у Токију жене дочекују мужеве код кућа, у канцеларијама, оне нуде својим колегама чај; иду у куповину, напола су затворене по фабрикама или баровима — али су ипак спремне да се послушно осмехну шалама људи и да им припаде цигарету.

Осим тога, целе године запослене жене Токија носе у радно време хаљине које баш нимало не истичу њихову лепоту: маринске блузе и плisirане сукње по школама, блузе и униформе од небојеног платна по канцеларијама и фабрикама; хаљине у којима често одлазе у варош у главном су сивих и црних тонова.

Некако у то време на острво је стигао краљичин изасланик. Увече, за столом, гувернер се похвално новим маркама.

— Само их штапамо. Овде, на острву. И нису ни по чему лошије од европских.

— Заиста, ни по чему нису лошије — са лаким осмехом одговорио је високи гост. — Само, у читавом свету на маркама пише „Post paid“ — поштарина плаћена — а ви сте, ваљда, одлучили да будете оригинални па сте одштапали „Поштански уред“ — „Post office“.

Гувернер је наредио да се све несрећне марке одмах униште. Али, снажљиви секретар, заједно са гувернеровом женом, одлучио је да марке искористи на територији самог острва, за позивнице на бал. Тако су 21. септембра 1848. године дефектне марке угледале свет.

Остарио је и вратио се у Енглеску секретар Џони Дик. Острво је добило и новог гувернера. И нико се уопште није сећао марака острва Маурицијуса мада је тих година већ било много филателиста у Енглеској и Европи.

Осамнаест година касније у једном друштву водио се разговор о филателији. Домаћин је показивао своју збирку, а гости су се одушевљавали. Изненада, чуле су се речи:

— Ја имам марку какву нико други нема.

Те речи изговорио је Џони Дик. Сутрадан, филателистички свет потресла је сензација: постоји једна досад непозната марка острва Маурицијуса! Скупљаче је захватила права грозница...

Једног јунског дана 1934. године у Лондону, у Улици Њу Банд, пред кућом која носи број 134, од раног јутра почео је да се окупља свет. Ту је имала да се одржи аукција на којој се продавала збирка познатог филателисте тог времена Хинда. Сви су били узбуђени: пронео се глас да је неко украо „дефектне“ марке острва Маурицијуса. Али, у заказано време објављено је:

— На реду је „Маурицијус“, „наранџаст и плав с натписом „Post office“.

Чекић је три пута ударио по столу а затим је било саопштено да је марка добио Берлински државни поштански музеј за 500.000 франка.

А шта је било са крајом марака? Измишљотина? Не! Крађе је ипак било. Фирма „Харме“, која је продавала Хиндову збирку, дала је ко-

верт са јединственим маркама филателисти Хетченсону на експертизу. Уочи аукције он је код куће с једним пријатељем пио кафу.

— Да немам леодложног посла, сутра бих обавезно дошао на аукцију. Али, на жалост морам још данас да путујем и до поласка воза има само један час — рекао је у једном тренутку пријатељ шкљоцнувши поклопцем масивног црног часовника. — Чуј, Хет, дај бар да видим то чудо од марака.

Хетченсон се лењо окренуо према свом кратком капуту обешеном преко столице — и укочи се. Иза завесе појавио се маскиран незнаца с револвером у руци.

— Ни с места! — загрмео је. — Где је пакет с „Маурицијусом“? Овамо га дај! Да се нисте макли, иначе...

— Нек вас ђаво носи, узмите их. Ту су, у овом чепу од капута — презриво је одговорио Хетченсон.

СУЂЕЊЕ ЗБОГ СЕРЕНАДЕ

Композитор Франсоа —
Адријен Боалдје

У позоришту у Руану је 15. октобра 1829. даваним опера „Две ноћи“ од Франсоа-Адријена Боалдјеа. Композитор је био тада на врхунцу славе и дошао је у град да присуствује извођењу али се изненада разболео и остао да лежи у кући свог пријатеља код кога је одсео.

Пријатан гласић био је при мећен већ у руанском црквеном хору иако је дечак 1782. године имао тек седам година. У дванаестог на основу свога слуха компоновао је већ дивне мелодије. Прву оперу чуо је у седмнаестог години. Како није имао пара да купи улазницу увукао се још ујутру у салу када су је чистачице спремале. Сакривен целог дана под једном фотељом, гладан и жељан изишао је тек увече када је свет почео да заузима своја места. Бесплатно је слушао музику али је ипак откритивен: сматрали су да је лопов и тек на интервенцију његовог хороваће ослобођен је сумње. Директор позоришта потресен овим дозволио му је да отада слободно улази у салу.

Под надзором свога учитеља Боалдје је стекао основе компоновања и 2. новембра 1793. лавала се његова прва опера, по очевом либрету, „Кажњена девојка“. Руански лист је сутрадан објавио вест

Провалник је отворио коверат, проверио садржај и рекао:

— А сад ћу вас закључати у купатило, господе.

Када су се улазна врата за дупила, Хетченсонов пријатељ је узвикнуо:

— А шта ће сад бити? Боже, шта ће бити?

— Не узбуђуј се! — Хетченсон је био задивљујуће миран. — Нећеш чак ни на воз да закасниш... И врата од купатила не морамо разбијати: моја жена треба да дође кроз пола часа.

— Али, драгоцене марке!

— Не вичи! Аукција ће се одржати. Марке су код мене. Он је однео копије које сам за сваки случај израдио. Прве, „дефектне“ марке с Маурицијуса, леже у другом чепу...

Даља судбина марака које је Берлински поштански музеј купио на аукцији, није позната. Где су фашисти уочи пропасти Трећег рајха, сакрили драгоцену колекцију, није утврђено.

Због свега овога природно је да је вест коју је објавио ТАСС изазвала узбуђење међу филателистима. Јер, данас се марке острва Маурицијус могу избројати на прсте и чувају се у највећим колекцијама. Према Скотовом каталогу за 1961. годину, свака од ових марака вреди 20.000 долара. И таква једна ретка марка с номиналном вредношћу од два пенџа нашла се у збирци В. Пањина из Бакуа.

... Једног кишног јесењег дана 1942. године група украјинских партизана поставила је заседу у непријатељској позадини и заробила једног немачког генерала. Приликом претреса, у његовој табакери био је нађен замотуљак коверата с маркама на њима.

Вођа извиђачке патроле Гладченко помислио је да се у маркама можда крије нека шифра па их је послао на експертизу у штаб. Ускоро је пакетић био враћен партизанима са мишљењем стручњака: никаква шифра није откривена. На пакетићу су брзо сви заборавили; у то време никоме није било до марки.

Много касније, пребирајући архиву партизанског одреда, Гладченко је наишао на марке. А неколико година још касније, за време одмора у Сочију, бивши партизан се упознао са В. Пањиним и, дознавши да је он страсни фи-

лателиста, поклатио му је пакетић с маркама. Марке на ковертима нису имале готово никакву филателистичку вредност.

Неколико година лежао је замотуљак у Пањинином столу. Једном је он одлучио да их ипак среди и стао је да одлеђује марке с коверата. И, сасвим неочекивано, испод једне од обичних марака открио је брижљиво маскирану драгоцену марку острва Маурицијуса с натписом „Post office“... Можда је та марка из колекције Берлинског музеја који су хитеровци-филателисти разграбили.

Келтско насеље у Шлезивији

Истраживачи Института за културу материјала у полском граду Вроцлаву недавно су открили у једном насељу у Шлезивији трагове неког насеља од пре две хиљаде година, односно остатке неких четрдесетак кућа, великих 6 X 6, кружног облика, у којима је вероватно боравило око 200 ђсбоа.

Према мишљењу полских археолога ту су свакако живели Келти, који су дошли из Чешке и Моравске у III веку пре наше ере и населили се на најплоднијем земљишту Горње и Доње Шлезивије и временом се пословенили.

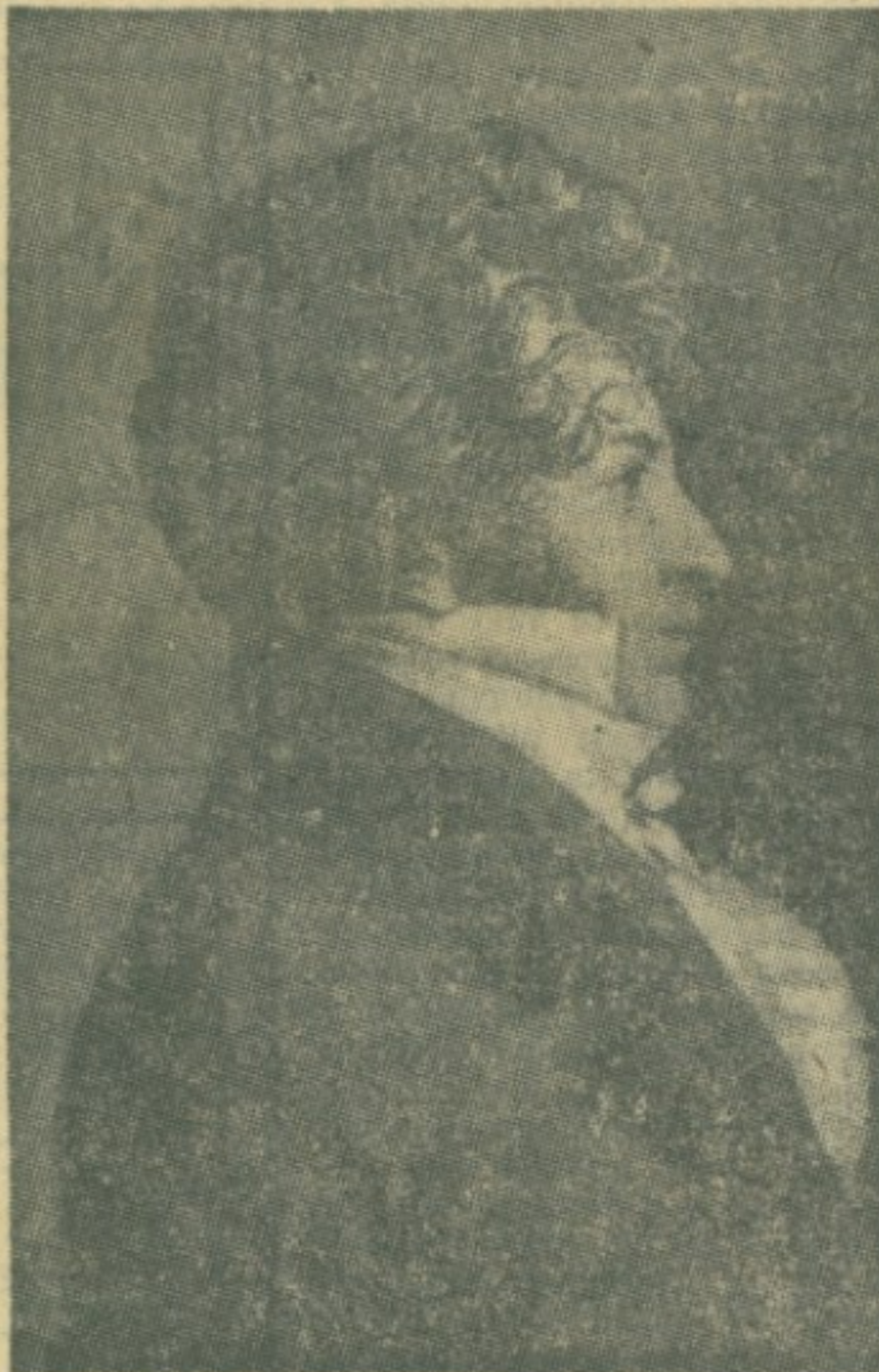
Према овим ископинама би се рекло да су ове зграде биле распоређене у полукругу, око једног централног места које је имало заклон за стоку, складиште за резерве хране и слично. Јер, становници овог насеља су се бавили пољопривредом и сточарством.

Сем трагова зграда, пронађени су на овом истом месту многобројни предмети од гвожђа, амбре, стаклене наруквице, предмети од келтске керамике, одкостју животиња и рогова итд.

Ово је једино место за које се зна, на коме су у Пољској пронађени трагови Келта.

СПАС У ПРАВО ВРЕМЕ

Једног дечака од 13 година, у селу Красичин, у војводство Жешов у Пољској, напао је орао док је у двористи хранио своје голубове. Ко зна како би се завршила ова драматична борба, да дечаку у помоћ није прискочио отац и савладао грабљивицу. Дужина крила овог орла износила је 110 см.

а трећи га је прекинуо: — Извините, музика заиста није сметала, али улица није била празна већ пуна музичара и полицајаца.

— Ја немам ништа да приговорим серенади, допала ми се — изјавио је Боалдјеов домаћин.

Шеф се презнојавао. Упитано је диригент:

— Шта сте свирали?

— Своју партију...

— Коју?

— Он је свирао на виолини као и ја, — додаци његов колега.

Шеф је тек тада приметно да сведоке није заклео и почео је све испочетка. Неки чла нови оркестра су се побунили што их није поново прозвао али је шефа већ издало стрпљене па је викнуо:

— Нисте ви важни, диригент је овде окривљен, он одговара за све.

Уметници онда сви устадоше и повикаше:

— Ми смо сви подједнако криви и хоћемо да поделимо казне. Сви смо хтели да одамо поштовање Боалдјеу.

У општем жагору узео је реч адвокат:

— Шеф полиције ономад није био непристрасан јер није рекао да је музика националне гарде приредила серенаду капетану. Уосталом, мелодична серенада није бука која узнемирава грађане него помаже њиховом сну, па према томе не подлеже ни казни!

— То је било по наредби и ту немамо права да се мешамо, — правдао се шеф. — Иначе закон је закон и он не зна за изузетке. Зато кажњавам диригента са 11 франка глоба.

— Сви смо криви! — прихватише музичари. — Нама је свима било пријатно, — викала је публика. Шеф је морао да се повуче у тешкој дилеми да ли серенада заиста неког узнемирава или не! Да ли је то бука какву предвиђа закон? После пола сата размисљања шеф се вратио у салу и изрекао исту пресуду уз додатак судских трошкова.

Касациони суд је то потврдено „јер ноћни звуци не могу да не поремете мир грађана“.

Како је било забрањено да се објави „уписивање кривичне глобе“ локални лист је отворио „хармонично уписивање“ с тим да нико нема права да да више од 25 сантима. Потребна су била само 44 уписивања а за један сат се пријавило њих 50. Због тога је упис одмах и закључен.

ПАРТИЗАН АУГУСТ ХЕЛЕР

Доносећи сву своју опрему, један немачки војник, Аустријанац по народности, придружио се партизанима још у првим данима борбе против окупатора

ГРУПА ПАРТИЗАНА. У СРЕДИНИ СЕДИ АУГУСТ ХЕЛЕР

Јул 1941. године био је несносно топао. Град је врвео од Немаца. На мосту који спаја Љубић са Чачком на стражи су се смењивали жандарми. Испод њихових широких и гломазних шајкача сливао се зној и текао низ лице и врат у кошуљу. Ваздух је био сув и тежак. Једино је поветарац са Овчара доносио низ долину Мораве мало свежине.

Први месеци окупације унорили су неспокојство у душе становника. Изнад моста уздигао се Љубић сав у зеленим буквама. На његовом платоу се из даљине назирао недовршени споменик Танаску Рајићу, јунаку из другог српског устанка, који је поколењима артиљераца показивао како се треба борити за свој топ, ради части и слободе.

Испод брда, са његове друге стране, протичала је Чемерница, реччица чије је корито за летњих месеци остало готово без воде. Изнад реке терен се благо таласао окићен тв и тамо младим биковним шумарцима. Свуда унаоколо су се шириле плодне њиве и зелене ливаде. Испод сеоских кућа у једним шљивницама гране су се савијале под теретом рода. Код ноле имућних сељака уз шљивик је увек и воћњак што указује да је ово воћарски крај.

У селима око Чачка наоружани, и народу овог краја добро познати људи позиваху све виђеније и младе становнике да се придруже устаницима. Власти су их прогањале као комунисте, хапсиле и пребијале по чачанским и другим „буварама“ и главњачама. На позив партије они су се први нашли међу својим људима напуштени од свих и свакога.

У селу Ракови партизани су имали један свој пункт. Једног поподнева када су сенке дрвећа већ полегле по земљи пружајући добар хлад, неки мештани јавише Предрагу Крупежу, званом „Шиштек“, да се у селу налази један Немац. Са собом је носио сву ратну опрему као да одлази на фронт.

— А где је он сада и како се понаша? — упита Шиштек.

— Ено га код Весковића кућа. Мало је повукао шљивке, стално виче да је комунист и тражи да га водимо комунистима!

— Па добро, да пођемо, — рече Шиштек другу поред себе. — Да видимо шта хоће.

У дворишту угледаше војника у зеленој немачкој униформи, окруженог групом мештана. Крај његових ногу била је шареница и на њој пушка, телећак и још неки делови ратне опреме. У рукама је држао полињ ракије. Кад спаз наоружане људе он се нагло подиже и лошим српским језиком неколико пута понови:

— Ја комунист. Ви мајн камарад!

На лицу му се блистао осмех, а из очију зрачила је радост.

— Ево моје пушке. Све за комунист. Ја комунист. Ви мајн камарад. Ја тражи вас. Хитлер капут.

Шиштек му приђе, потапша га по рамену и узе пу-

шку, а други део опреме доладе другу.

— Идемо! — викну, нагнувши на оне у дворишту.

Аугуст је уз пут стално говорио да мрзи фашисте, да ће се борити против њих и тражио да га воде команданту. У бази га приведоше Миленку Никшићу и Славу Крупежу, организаторима устанка у овом крају па се доше да се одморе. Како су Славо и Миленко доста добро знали немачки почеше разговор са дошљаком. По изразу њихових лица видело се да су расположени. Миленко затим окупљеним партизанима објасни да се Немац зове Аугуст Хелер, да је пореклом Аустријанац, да мрзи Хитлера и жели да се заједно са комунистима бори против фашиста.

Борци су се пријатно изненадили, јер се тако нешто до сада није десило у читавој устаничкој западној Србији. Командант им рече да ће он остати са њима и да према њему треба лепо да се опходе, а време ће показати шта он стварно мисли. Акције ће тек омогућити да се сагледа његово право лице. Од тог тренутка он је био у свему изједначен са осталим борцима.

Аугуст убрзо постаде у читавом крају познат као добар и зато у народу омњени борац. Где би год свраћали њему је изношено све најлепше. Старији људи су ипак сумњиво вртели главом са неповерењем говорили:

— Валимо те, боже, Немац а са комунистима! Ко му га зна на шта све то личи и како ће се завршити.

У првим акцијама Аугуст се показао као неустрашив борац, брз и вешт као мачка. После акција и док су се припремали планови за нове борбе, он је обучавао комунисте вештини борбене обуке. Његови савети како се охолти Немци могу натерати на панично бекство били су борцима од највеће користи. Његово искуство у томе било је од неоцењивог значаја.

После акција на жандармске станице, спаљивања архиве по општинама и разбијања власти која је служила окупатору, партизански „Љубићки батаљон“ који је стекао већ неколико стотина бораца, прешао је на много крупније акције. У свима се Аугуст јављао као добровољац. У борби за ослобођење Горњег Милановца испољено је велику храброст. Заједно са пушкомитраљесцем Странином Лапчевићем околно се на Немце који су из зграде гимназије пружали жесток отпор. Често их је на немачком позивао на предају шаљући им свежњене смртоносних ручних бомби. У борбама за ослобођење Чачка својим јунаштвом и мржњом према фашистима постао је у народу легендаран.

После кратког предах борби су се спремали на фронт код Краљева које је већ било опседнуто. Њихов верни пратилац био им је опет он, Аугуст.

Цео град представљао је за устанике дуго и темељно припремљено упориште: сви

прилази запоседнути су митраљеским гнездима. Велику природну препреку за продор у град представљао је Ибар, који је услед обилних јесењих киша био мутан, хладан и дубок. После неколико неуспелих покушаја да продру у град, пала је од-

лука да једна одабрана група добровољаца под заштитом мрака неприметно преплива реку и на другој страни, изненадном ватром, унесе панику међу Немце и тиме омогући осталима форсирање реке.

Одабрану групу чинили су Странин Лапчевић, Богољуб Остојић, Аугуст Хелер и још два борца. После поздрава са друговима група се журним корацима удаљила и брзо утонула у густу помрчину. Још пре праскосорја нашли су се на другој страни обале и направили мало упориште.

У само свитање зоре зачу се штектање митраљеза и прасак ручних бомби. То је на Немце деловало као гром из ведра неба. Зачас као да се запали и земља и небо. Немци отворише ураганску ватру. Показало се да је то био осинак митраљеских гнезда.

Борци су са зебњом ишчекивали исход ове неравне борбе. Двобој је обојано био жива и упоран: пред Аугустом и друговима читав фронт поседнут јаким снагама. Иза леђа је хучао Ибар. Није се имало куд. Нем-

ци су неколико пута кретали у јуриш али је ретко ко у повлачењу износио живу главу. Сатима је трајала неизвесност. Немци наједном престадеше са јуришима. Зачас ватра умукну и е једне и с друге стране. Партизанима је то добродошло јер су морали штедити муницију и ручне бомбе. Рачунали су да ће им мрак помоћи да изиђу из ове тешке ситуације.

Са аеродрома изненада узлете „штука“ и направи један широк круг. Други је већ био мањи. У трећем, још ужем, од ње се откочи једна огромна бомба. Од експлозије се диже густ дим. И све се утиша. Бомба прогута заједно са малим упориштем Странина, Богољуба са друговима и неустрашивог Аугуста, који се од њих није одвајао од оног јулског дана када им је нејасним српским језиком рекао да тражи комунисте и жели са њима да се бори против фашизма. У то време по раскалањим друмовима хрлиле су Хитлерове хорде на Србију, довлачећи свеже снаге са источног фронта. Био је то почетак прве непријатељске офанзиве.

Тешка најага

Када је пре 215 година (1748) сујетна руска царица Јелисавета наредила да се руском научнику и песнику Михаилу Ломоносову (1711—1765) исплате две хиљаде рубаља као награда за оду написану у њену част и славу, та награда била је додостављена Ломоносовљевој кући — натоварена на двоја теретна кола.

плаћена у бакаршума, новчићима од бакара који су у време Јелисаветине владе представљали једину монету за унутрашња руска плаћања јер је злато и сребро одлазило за инострану робу набављану за царски двор.

Ломоносовљева награда била је нешто мања од две тоне: 1.800 килограма. Јер, за једну рубаљу требало је 900 грама бакарних новчића.

НАЈМАЊИ ТРКАЧКИ АУТОМОБИЛ

Совјетски инжењер Владимир Никитин из Харкова конструисао је најмањи тркачки аутомобил на свету. Његова кола, која је назвао „Стрела“, дугачка су 1,80 метар, висока су 50

и широка 67 сантиметара, а имају мотор од 36 коњских снага. Ова минијатурна тркачка кола могу да развију брзину од преко две стотине километара на час.

МАГАЗИНИ

Назив „магазин“ за часописе потиче од француске речи магазин (складиште) и треба да значи збирку написа о разним темама. Први пут је овај назив употребљен у Енглеској 1781. кад је почео излазити „Центлменски магазин“ у Лондону.

У Сједињеним Државама постојао је први магазин од листа „Пенсилванијска газета“, који је покренуо 1789. године Бенџамин Франклин а часопис се звао „Сатрдеј инвинг пост“.

Код нас се појавио много раније лист под овим именом: „Словенско-сербски магазин“ Захарија Стефановића Орфелина, штампан у Венецији 1768.

После седамдесет година почео је излазити 1838. године у Пешти, а затим у Будиму „Магазин за художественост и моду“ — по угледу на сличне ревије у Бечу. Уредник је био Теодор Павловић а илустрацију у бакрорезу радио је Димитрије Пекласки. Лист је излазио двапут недељно, а сарадници су били тадашњи познати књижевници: Сима Милутиновић, Милош Светић, Милован Видаковић и други. Као прилог излазио је редовно додаток са илустрованим прилозима бечке и париске моде.

Под називом „Српски магазин“ излазио је у Новом Саду од 1896. до 1898. године, часопис „За поуку, забаву и књижевност“. Уредник овог магазина био је Дионисије Миковић, а сарадници: Влада М. Јовановић, песник, Милан

Б. Милићевић, књижевник, Риста Одавић и Драгутин Илић.

Слично магазину излазило је у виду годишњака под називом „Алманах“ неколико часописа. Најстарији је био „Српско-далматински алманах“ у Карловцу који су покренули 1836. године Ђорђе Николајевић и Герасим Петрановић.

Стари обичај

Порекло давања вереничког прстена је прастари обичај. Отада је прошло доста времена али давање вереничког прстена увек је означавало и обележавало интимни споразум двоје младих.

ЛУТРИЈЕ И ЊЕНИ ПРИХОДИ

Игра на срећу у виду лутрије, прво се јавља у Италији још у 15. веку. Ту је настао и лото. Ускоро се лутрија појављује и у Француској (1533) а доцније прелази у државне руке. Делте су продајци лозова и приређивачи лутрије били приватници, махом спекуланти који су од тог уносног посла имали велике користи.

Холандија је такође била чувена по својим лутријама, тако да су лозови које су издавале поједине банке, добиле и међународни значај. Хамбуршки и холандски лозови продавали су се и код нас све док није 1892. установљена Државна класна лутрија кад је издавање лозова стављено под државну контролу а трговина страним лозовима била потпуно забрањена.

Чист приход од лутрије ишао је на помагање привре-

Нова влакна

„Антибиотично“ вештачко влакно добивено је у совјетском институту за текстилну индустрију у Лењинграду. Његове три врсте назване „петилан“, „биолан“ и „јодин“, имају својство да убијају разне врсте бактерија и кожных гљивица. Нису у питању ткања хемијски препарирана или импрегнирана против бактерија већ биолошко дејство нових влакана потиче од њихове структуре. Према томе ове нове ткањине неће ни временом ни прањем изгубити своје „антибиотично дејство“.

У Великој Британији веренички прстен се украшава срцем у рељефу. Пре брака врх срца је окренут ка шаци (треба срце да се придобије) а после венчања прстен се окреће супротно (срце је већ узето). У неким земљама Јужне Америке и Скандинавије веренички прстен се носи на десној руци, а после венчања премешта на леву. У Шпанији је после инвазије Араба на овај прстен замењен наруквицом.

У средњем веку драго камење је било у великој моди и углавном намењено женама. Чак се неком драгом камењу придавала нарочита моћ: рубин је ојачавао душу; дијамант штитио лепогу; смарагд чувао врлину и част; сафир истину и чисту савест; тиркиз наду и храброст; топаз жарку љубав, итд.

Када је у Версају отворена изложба накита из 18. века манекени нису могли да прикажу прстење: показало се да су наши преци имали много развијеније прсте него ми данас.

де: земљорадње и индустрије. Југословенска лутрија свој чист приход ставља на располагање социјално-хуманим делатностима одређених друштвених организација.

Норвешка приходом од лутрије помаже музику и позоришта. Израел и Ирска троше тај приход на болнице. Швајцарска, поред осталог, даје за борбу против рака.

У неким земљама приход од лутрије уноси се у буџет и на тај начин олакшава пореским обвезницима. Француска има највеће приходе не само од лутрије, него и од коњских трка, од клађења и јавних коцкарница којих има готово у свим монденским летовалиштима.

Енглеска је завела такозване штедне бонове који не доносе никакав интерес, али су нумерисани и периодично се врши њихово извлачење уз добијање згодитака.

У Сједињеним Државама од лутрије се граде канали и путеви. Канада доскора једина није имала државну лутрију. Сада се води дискусија да ли је треба завести и неки на воде разлоге против ове ус-

танове. Помињу се речи Кавура, који је уједињено Италију — да је као противник лутрије увек говорио о лутрији као „порезу на будале“.

400 врста паса?

Према подацима института за науку о домаћим животињама универзитета у Килу, најстарије наћене кости паса имају око 10.000 година. Тада је човек каменог доба држао пса, без сумње сличног вуку, као домаћу животињу, не да му буде чувар, помоћ у лову или пратилац — већ ради ме са. То доказују ископине кости и отворене да би се извадила и испитала срж. Још и данас неки примитивни народи држе псе ради хране. Тек много касније, постепено, развило се пријатељство између човека и пса.

До почетка наше ере постојало је свега око шест врста паса; чак и у средњем веку није се знало за више од два наестак. Тек током последњих пет векова одгајено је 400 врста.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) хватане и убијање дивљаци, 4) прилог за време, 7) семе одређено за сетву, 9) једновалентни радикал, 10) агрегатно стање воде, 11) наша планина, 12) мушко име, 14) једно од Валеарских острва, 16) врста чамца, 17) орган чула вида, 19) першу, 20) поголак у Фрула, 22) река у Аустрији, 23) домаћи уметнички филм, 25) женско име, 27) град у Шпанији, 30) придевска заменица, 32) врста колача, 34) острво, 36) морска риба, 37) роман Е. Золе, 38) обољење слузокоже усана код мале деце, 39) наша планина.

Усправно: 1) увеличавајуће стакло, 2) један инсект, 3) чувени дворач у Паризу, 4) личност из романа Ј. Веселиновића, 5) планинска област у Сахари, 6) део руке, 8) припадник норманског племена из Скандинавије, 9) средство за наркозу, 13) чувена слика Леонарда да Винчија, 14) врста мајмуна, 15) град у Јапану, 16) врста колеског колача, 18) лична заменица, 21) свештеник који је заветовао Тројанцима да не уносе дрвеног коња у Троју, 24) град у Херцеговини, 26) инсект

1	2	3		4	5	6
7			8		9	
10				11		
		12	13			
		14				15
16					17	18
19		20		21		22
23	24		25		26	
	27	28				
29		30				31
32	33			34		35
36				37		
38						39

који ноћу светли, 28) један спортист, 29) изабављење, 31) прва жртва воздухопловства по легенди, 33) француски књижевник („Јадници“), 35) лична заменица.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) срп, 4) Гоч, 7) Карл, 9) врба, 10) обоа, 11) Едер, 12) Дувно, 14) потреба, 15) страх, 17) ата, 19) Пн, 20) лук, 22) Ик, 23) Аца, 25) ниска, 27) Атланта, 30) Лацио, 32) крем, 34) трта, 36) нота, 37) инат, 38) ода, 39) ока.

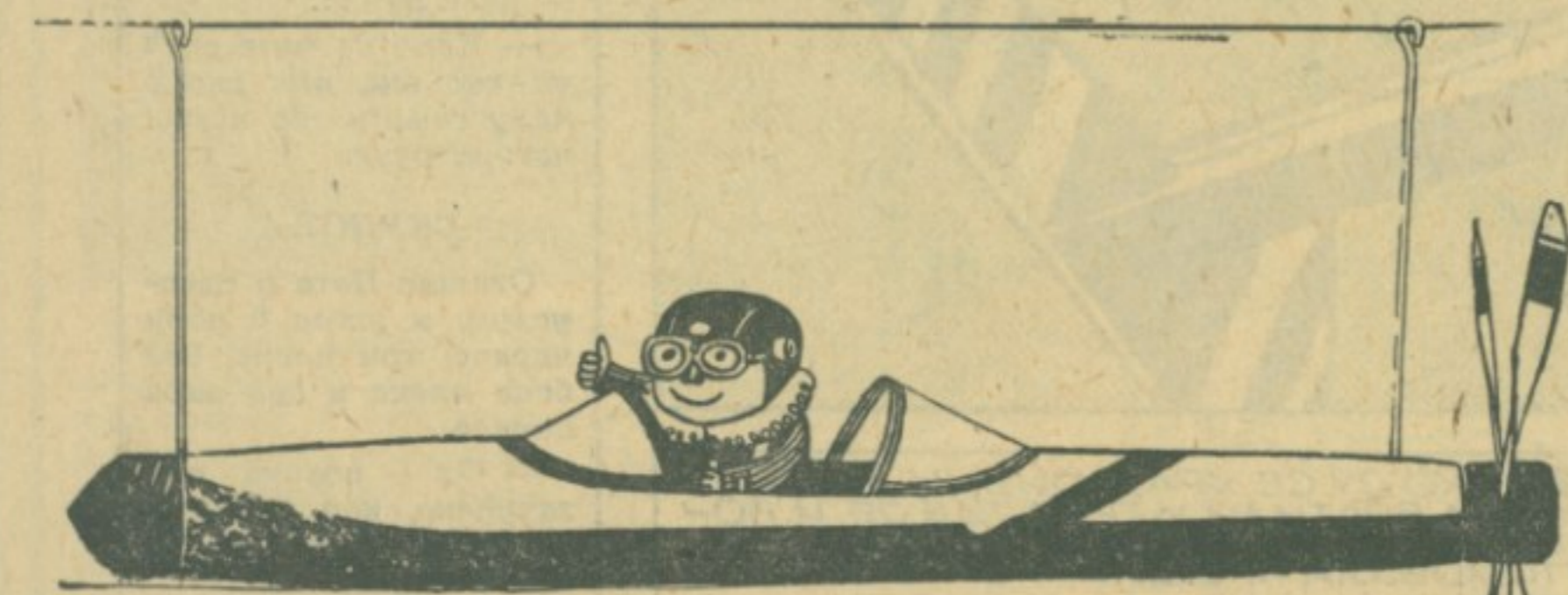
Усправно: 1) Скот (Валтер), 2) Раб, 3) продор, 4) грдоба, 5) обе, 6) чари, 8) лаутал, 9) вене, 13) врхунац, 14) птица, 15) Атика, 16) Спа, 18) Ака, 21) киници, 24) атлета, 26) сторно, 28) лама, 29) окно, 31) рата, 33) род, 35) так.

НАПРАВИ САМ

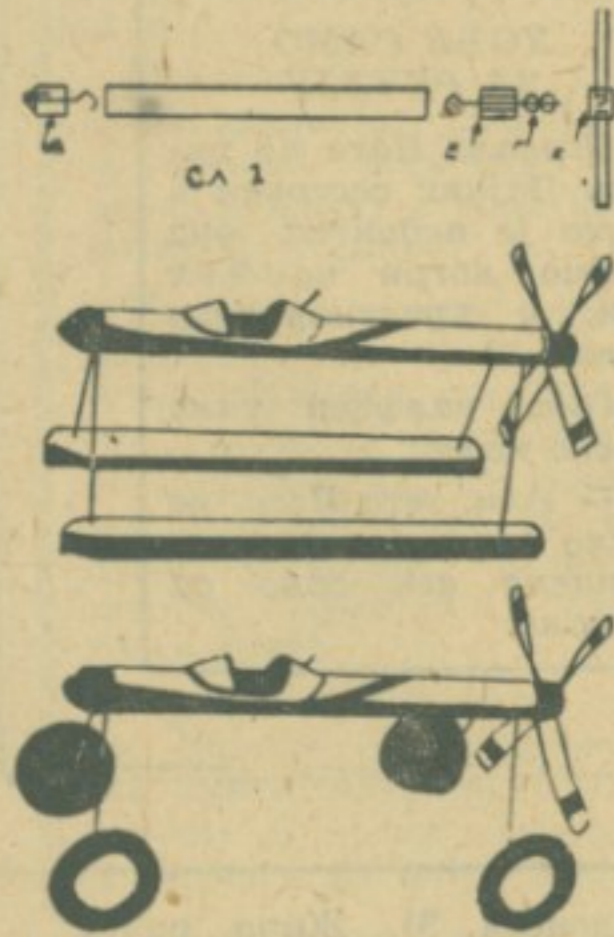
НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

ВОЗИЛО ЗА ВАЗДУХ, ЗЕМЉУ И ВОДУ

Овај мали апарат који може да се креће помоћу жице у ваздуху, помоћу точкова по земљи и помоћу „пловака“ по води, има труп увек исти. Направите га од комада папира за цртање, опсеченог у облику правоугаоника 10×28 сантиметара, урлоног и залепљеног дуж ивице да изгледа као цилиндар. На оба отвора трупа (А и Е) (сл. 1) ставите по комад запушача од плуте, у које ћете забостити по две жице савијене у облику кукице према унутрашњем делу, односно према трупу авиона. Ове кукице ће вам послужити да за њих закачите дебљи листиш.

Жица на запушачу А ће на другом крају бити дупло завијена да не би штрчала, а код запушача Е ће у њен предњи део бити забодена једна мала туба од алуминијума или две перлице (Г) а онда тај крај забодите у центар елисе. Овај врх затим наново савијте и забодите у запушач Х као што сте урадили и са запушачем А.

Четири елисе, 1,5×7,5 см, направите од неке старе алуминијумске кутије, или од тврће картона.

На горњем делу трупа исечите мањи отвор и са обе стране ставите од папира заклона, које

ћете залепити по ивици за труп авиона и послужити вам као кабина за пилота, или седиште за шофера или возача чамца.

*

Апарат за ваздух: у запушач А и Е на трупу авиона забодите две гвоздене жице дугачке по 12 см које треба на горњем делу савити у облику кукица, да би се закачиле за затегнути крај од најлона. Кад елису више пута обрете око осовине, листиш у трупу ће се изувјавити а кад пустите — апарат ће се „кретати“ по жици.

На земљи: Да бисте добили аутомобил у трупу са доње стране забодите по две гвоздене жице, дугачке по 12 см, али овога пута кукице на жици савијте надолу да бисте за њих закачили точкове од картона са пречником од 6 см (кружиће од запушача од плуте залепите у средину сваког точка).

По води: за чамач (труп) закачите две тубе од картона (сплоштене цилиндри) помоћу жица дугачких по 12 см. Да се скије не би распале кад их ставите у воду ви цео чамач обавијте најлонском материјом или добро прелажујте безбојним лаком.

Осим жице, точкова и скија овом апарату помажу још и елисе: да се креће по ваздуху, земљи и води.

Уколико желите да вам ова возила изгледају што вернија правима ви им додајте још и човечуљка који ће бити пилот, шофер и возач. Можете га направити од папира, штипаљке или од штофа а главу од пингпонг лоптице. Овакве човечуљке смо већ правили у нашим ранијим бројевима.

МАЛИ БАЗЕН ЗА КУПАЊЕ

Грађани малог места Ритерхуде у близини Бремена, добили су на располагање почетком јануара ове године покривен базен за купање. Овај мали базен је нарочито погодан за градове са мање од 10.000 становника.

Дугачак 12,5 м а широк 8, базен је смештен у једној покривеној хали. Код њега је нарочито интересантно дно направљено у облику камене плоче, а у ствари је од избушене пластичне материје тако да личи на решетку. Ови отвори му омогућују да се ниво воде помоћу хидрауличних уређаја по вољи диже и спушта.

За четири минута базен се испуни водом и то од 30 см до 3 м висине. Ова врста базена може се користити за спортске вежбе, за учење пливања и као јавни базен за купање.

Јесће ли већ чим да...

... У Француској је недавно вршена анкета међу младима испод 20 година: они сматрају да

је руковање исто тако немодерно као и пољубац у руку.

... прва болница у Пољској која се помиње у хроникама отворена је 1108. године поред једног манастира у Вроцлаву.

... послата 10. јуна 1902. године из једног места у Ирској, једна поштанска карта стигла је адресанту тек пре две

недеље. Било јој је потребно 62 године да би прешла ... 15 километара.

... у Лондону је 6. марта 1905. године организована Сендвич компанија. Њени курири под називом „Сендвич-момци“ у униформима и с корпама у руци ишли су по предузећима и у време ужине продавали разне сендвиче и на тај начин помагали запосленим Лондонцима да не губе време.

... сваке године, становници Велике Британије

попију око 3,200.000 литара чаја.

...средоземно острво Сицилија које се налази на средокраћу некадашњих морских путева између Истока и Запада било је током историје плен многих освајача: Феничана, Грка, Кавтагијана, Римљана, Вандала, Византинца, Арабљана, Нормана, Шпанаца, Аустријанаца.

... први пут је једна цинковска панда или „медвед из бамбусове трске“ дошла на свет младунче у зоолошком врту и то у Пекингу. Ова

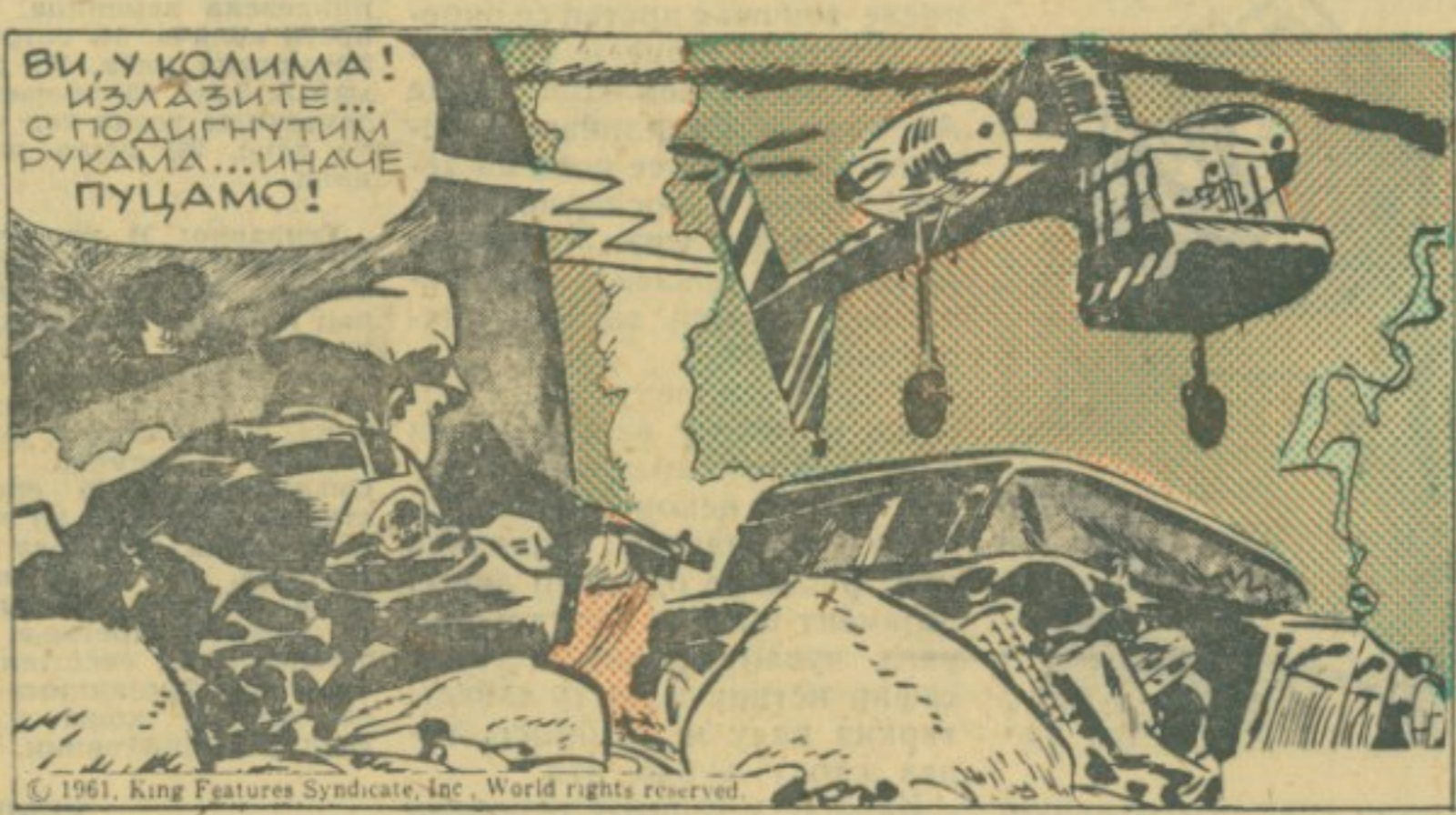
животиња је веома ретка тако да је поседује мали број зоолошких вртова.

... први пут у свом животу неки Густав Ларсон је напустио своје родно место — једно село у Шведској — да би после прославе свог сто тог рођендана отпутовао за Египат.

...четири најдуже реке у Африци су: Замбези — 2.660, Конго — 4.000, Нигера — 4.000 и Нил —

6.500 километара. Највиши врхови су: Камерун — 4.000, Кенија — 5.200 и Килиманџаро — 5.893 метра.

Ква-Ква!
Учећује Паја Патак

СРЕЊНА МАЈКА
Пата и Белка дошле у зоолошки врт. Испред једног кавеза са мајмуница скупило се доста света. Заинтересоване, приближише се и оне. У кавезу је једна мајмуница будно мо трила на своје мајмунице које се невешто верало уз решетке. Чим би видела да хоће да падне, она би му помогла.
— Види што је златна, изгледа тако срећна — рече Белка.
— Како да није срећна кад она има оно о чему сањају све мајке: четири руке.

СКУПОЋА
Отишла Пата у самуслугу и узела 6 пари чарапа, три плоче, две боце млека и два пара ципела.
— Ох — повика она зачуђено, кад је видела рачун — што је ово млеко скупо!

ХОЋЕ САМО ДА РУЧАЈУ
Позвала Пата на ручак Пајине сестриће и како је педантна она будно мотри на њих док у кутатилу перу руке.
Гаја наљућен тиме бесно каже:
— Али, тета Пато, не ћемо ми никог да оперишемо већ само да ручало.